

GREZIAREN EZETZAK EUROPA BERRITZEA ESKATZEN DU

UXUE BARKOS:

**"Gaur egun
Nafarroa ez da
subjektu politiko
libre bat"**

ANARI:

**"Kantetan
kontraesanak
bilatzen ditut,
metodo bezala"**

CARLOS TAIBO:

**"Gizartea eraldatzeko
Estatua kontrolatu
behar duela uste
duena oker dago"**

Harpidetza bakoitzarekin,
are independenteago

ARGIAK eta EUSKAL HERRIAK

mugarik ez

Mugak sortzen dituen gastuak **gure gain** **hartu ditugu**

ARGIA n lurraldetasuna eta berdintasuna ditugu oinarri. Mugarik gabeko Euskal Herria dugu ipar eta horregatik, harpidetzen tarifak bateratzea erabaki dugu.

ARGIAren balioak praktikara ekarri eta estatuen korreo sistemek sortutako kostuen diferentziak gure gain hartu ditugu. Euskal Herriko herritar denek baldintza berak izan ditzagun.

Gure konpromisoaren koloreekin, Euskal Herria margotzen jarraitzea baitugu erronka.

ARGIA asteen behin jasotzeko aukera:
hilean 12 euro baino ez*

ARGIA hilean birritan jasotzeko aukera:
hilean 7 euro baino gutxiago **

ARGIA hilean behin jasotzeko aukera:
hilean 4 euro baino gutxiago ***

*ARGIA astero: 145 euro urtean.
Ordainketa urtean behin edo bi zatitan egiteko aukera.
46 zenbaki + 11 Larrun eta Urtekaria.

** ARGIA hilean birritan: 77 euro urtean.
Ordainketa urtean behin. 22 zenbaki + 11 Larrun.

*** ARGIA hilean behin: 41 euro urtean.
Ordainketa urtean behin. 11 zenbaki + 11 Larrun.

ESKAERAK

© 943 371 545 | harpidetza@argia.eus | www.argia.eus/harpidetza

 argia

Azala: ANTZA
KOMUNIKAZIO GRAFIKOA

ARGIAko edukiak kopiatu, moldatu, zabaldu eta argitaratu ditzakezu, gure egileza aitortu eta baldintza beretan eginez gero.

Jabetza: Komunikazio Biziagoa, S.A.L. Lehendakaria: Bego Zuza. Zuzendaria: Estitxu Eizagirre. Asteko Gaia-Pertsonaia: Mikel Garcia. Irizkiak: Mikel Asurmendi. Kultura: Gorka Bereziartua, Garbine Ubeda. Aisia: Unai Brea. Termometroa: Urko Apaolaza, Xabier Letona, Pello Zubiria. Euskara: Onintza Irureta. Interneteko erredakzio-burua: Lander Arbelaitz. www.argia.eus: Jon Torner. Multimedia: Axier Lopez. Argazkilaria: Dani Blanco. Produzioa: ANTZA, S.A.L.

Harpidetza: Iraitx Agirre. Salmentak: Karlos Olasolo. Idazkaritza teknikoa: Aloña Soraluze. Publizitatea: Idoia Arregi, Maite Arrieta, Ixabel Bereziartua, Berdaitz Goia, Olatz Korta, Bego Zuza. Administrazioa: Marijo Aiertza, Mari Karmen Loiarde. Harrera: Jone Arzallus. Web garapena: Asier Iturralde.

HELBIDEAK: Gipuzkoa: Industrialdea, 15. 20160 Lasarte-Oria. Tel: 943 371545. Faxe: 943 361048. Lapurdi, Nafarroa Beherea eta Zuberoa: Xalbardin baita. 64122 Urruña. Tel: 559 473163. Bizkaia: Eleizalde 1, 2-D. 48600 Sopela. Tel: 94 6765580 Nafarroa: Gazteluko Plaza 44, 3. eskuina. 31001 Iruñea. Tel: 948 222285. POSTA ELEKTRONIKOA. Komertziala: komertzial@argia.eus. Harpidetza: harpidetza@argia.eus. Erredakzioa: kazeta@argia.eus. Interneten: www.argia.eus. Lege gordailua: SS 837-2012. ISSN: 0213-909X. Batzorde parekidea: 72562 E. Inprimategia: Antza S.A.L. Informatika: iametza interaktiboa, S.L. Urtebeteko harpidetza: Euskal Herria eta Espainia: asterokoa, 145 euro; hilean bi ale, 77 euro; hilean behinekoa, 41 euro. Beste atzerriak: 182 euro. Airez: 285 euro. Komunikazio Biziagoa S.A.L. Ametzagaiña Taldeko partaidea da.

EUSKO JAURLARITZA GOBIERNO VASCO

HEZKUNTZA, HIZKUNTZA POLITIKA
ETA KULTURA SAILA
Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza
diruz lagundua

Gipuzkoako Foru Aldundia

NON ZER

2015eko uztailaren 12a, 2.469. zenbakia

ASTEKO GAIA

EITB Eta txoritxoak habia hustu zuen. GORKA BEREZIARTUA
MITXELENA / 4

PERTSONAIA

UXUE BARKOS BERRUEZO: «Gehienak abertzale ez diren
gizartean presidente abertzalea izanen naiz». REYES ILINTXETA / 9

GAIK

KIROL MISTOA «Denek batera jokatzeari askoz aberasgarriagoa
da, zabalagoa da esperientzia». MIKEL GARCIA IDIAKEZ / 14

IRITZIAREN LEIHOA

**EKAINAREN 28A: GURE ALDARRIAK IKUSARAZTEKO
EGUNA** JUNE FERNÁNDEZ / 18

AMETS (GAIZTO) BAT IZAN DUT IÑAKI ODRIOZOLA / 20

BERRIAK OPOSIZIOAN RAMON ETXEZARRETA / 21

DOKTORETZA TESI BATERAKO GAIA

JON MINTEGIAGA OIARBIDE / 22

GORA PRO NOBIS ASISKO URMENETA / 19

TXANDAN Hamarratz. EDU ZELAIETA / 20

BERTSO BERRIAK Perikoren arrazoiak. XABIER AMURIZA / 21

ERDIKO KAIERA

ANARI: «Hitzei beste leku batetik eusteko gogoia neukan». GORKA BEREZIARTUA MITXELENA / 23

BONBERENEA Su tresnak gorde nahi dituzte piromanoeak. IGOR AGIRRE / 26

LITERATURA IGOR ESTANKONA / 28

MUSIKA MONTSERRAT AUZMENDI / 29

DENBORA-PASAK ANA ZAMBRANO / 30

ZIENTZIA JOXERRA AIZPURUA SARASOLA / 31

LANDAREAK JAKOBA ERREKONDO / 32

● **BIZI BARATZEA, EMAN ETA HARTU** / 33

DENBORAREN MAKINA NAGORE IRAZUSTABARRENA / 34

TERMOMETROA

CARLOS TAIBO: «Autogestioak irabazitako espazio bakoitza
instituzioek galdutakoa da». JURGI ARRUTI AGIRRE / 35

IÑIGO URRUTIA: «Udalek gaztelania hutsean jarduteko aukera
izatea oso arriskutsua iruditzen zait». ONINTZA IRURETA AZKUNE / 39

TXANPONAREN BESTE ALDEAK Garagardoa ere egin
daiteke bestela. LANDER ARRETXE BEREZIARTUA / 44

ERREFERENDUMA GREZIAN Irrintzi bat entzun da Europa
zaharrean: 'Oxi'. PELLO ZUBIRIA KAMINO / 46

EUSKARA ALBISTEAK ONINTZA IRURETA AZKUNE / 45

EKONOMIAREN TALAIA JUAN MARI ARREGI / 45

MALTZAGATIK XABIER LETONA / 50

Eta txoritxoak habia hustu zuen

Agur esateko momentua iristen ari zaie EITBn urtetan aritu diren hainbat profesionali. Hedabide publikoak azken hamarkadan izan duen kontratazio politikaren “albo-kalte” bihurtu dira, eta euren protestek markatu dute EAEko komunikazio talde nagusiaren azken urtea. Zerk eragin du tamaina horretako korapiloa? Eta, nola geratuko da EITB?

| GORKA BEREZIARTUA MITXELENA |

GOGORRA IZAN DA amaitzen ari den ikasturte hau EITBn. Udako beroarekin batera hasi dira arintzen euskal irrati-telebista publikoko kateen programazioak baina beste arintze batzuek, pertsonalekoek, eman dute zeresan handiagoa kurtso osoan: hedabideko irrati-tan martxan dago Lan Deialdi Publikoa eta horrekin batera, orain arte eduki duten lanpostua galduko dute hainbat profesionalak.

Izen ezagunak daude tartean, urte askoan EITBko irrati-tan lan egin izan duten beterranoak; baita kazetari gazteagoak ere: 30 urteren bueltan dabilzanetatik 53 dituztenetaraino kaltetu ditu pertsonala doitzeko hartutako erabakiak.

Maiatzaren bukaeran komunikatu zizkieten lehenbiziko langileei kaleratzeak eta ekainean utzi zuten EITBren egoitza. 29 lagun lehen kolpe horretan. Beste sei, hilabete berean. Eta tantaka-tantaka beste hainbaten mikrofonoak itzaliko dira uztailean, abuztuan eta irailean. Azkenekoek ez dakite oraindik noiz utzi beharko duten lana, baina joan beharko dutela bai. Duela 15 hilabetetik hartuta dago erabakia, baina ia urtebete pasa da kaleratze-data komunikatu dieten arte.

Bitarte horretan grebak, mobilizazioak eta mota askotako protestak egin dituzte. EAEko Legebiltzarrean Maite Iturbe EITBko zuzendariaren dimisioa ere eztabaidatu zen. Eta gaia Hego Euskal Herriko agenda mediatikoan sartu da. Seinale txarra inondik ere, hedabideak albisteak emateko baitaude, ez albiste izateko.

Autonomo faltsuen kontratuak

Historia honen protagonistak 79 aurpegi eta ahots dira: Idoia, Iratxe, Iñaki, Haritz,

Bego, Mikel... “Zuen bozketa, irratiaren hilketa” oihukatu zuten haserre haietako batzuek EITBren egoitza nagusian 2014ko apirilaren amaieran, administrazio kontseiluko ordezkariak Lan Deialdi Publikoa onartu zuen bileratik irten zirenean. Organo horretako EAJko sei ordezkariak, EH Bilduko laurak eta LABeko, Eusko Ikaskuntzako eta Euskaltzaindiko ordezkari banak bozkatu zuten alde. PSE-EEko eta Euskadiko Kontsumitzaileen Elkarteak ordezkariak abstenitzea erabaki zuten eta PPko bi kideek baino ez zioten ezezkoa eman.

Prozesua ofizialki abian jarrita, lehenagotik entzuten hasia zen eztabaidak protagonismoa hartu zuen: Lan Deialdi Publikoa ala izen horrekin mozorrotutako Enplegu Erregulazio Espedientea? Lanpostuak desegiteko ala kalitatezko

enpleguak sortzeko izango da baliagarria abian jarri den prozesua? 2015eko udara iritsita eztabaida ez da itxi, zenbat buru, hainbat aburu.

Loreto Larunbe eta Bego Yebra dira lanpostua galduko duten profesionaletako bi eta ESK sindikatuaren delegatu gisa, kaleratzeen aurka oso pertsona aktiboak izan dira. Egoera honek eragin dien ezinegona deskribatu dute beraiekin elkarriketa hasi eta berehala. “Imajina ezazu hemen egotea eta jakitea datorren astean kalera joango direla zure ondoan daukazun langile batzuk. Eta hala ere, egin ahalegina zuzenean ez dadin nabari-

Maiatzaren bukaeran komunikatu zizkieten EITBko lehenbiziko langileei kaleratzeak eta ekainean utzi zuten lanpostua

ESK sindikatuak deituta gosari-protesta egin zuten maiatzaren 25ean, EITBko irrati-tatik kaleratuak izango diren langileek. Mobilizazio asko egin dituzte azken urtean.

zeu zara eitb eres ta

Leire

Naiara

Rebeka

Edurne

eitb

Hizkuntza gaitasuna liskar iturri?

EITBko IRRATIETAKO Lan Deialdi Publikoari buruz argitaratu diren albisteetan maiz agertu da hizkuntza gaitasunaren gaia, eskakizun polemiko gisa. Langile kaleratuak alde egin duen ESK sindikatuko bi delegatuak eta deialdia babestu duen LAB sindikatuko ordezkariaren iritzia jaso dugu puntu zehatz horren inguruan.

Loreto Larunbe, Bego Yebra (ESK): “Ez daukagu problemarik euskararekin, alderantziz. Gehienok ikasi dugu. Guretzat gogorrena izan da arauak aldatu dituztela

guretzako. Zergatik? Justu-justu gu kalera botatzeko. Egun batetik bestera esan dute: ‘Zuk erdaraz egiten duzuna, hemendik aurrera euskaraz egingo duzu’. Oso zaila da guretzat momentu honetan, baina ikasten ari gara, nola ez. Guk ez daukagu arazorik horregaz, gogorrena hori izan da. Hemen lanpostuetarako deialdiak launaka deitu izan dira eta bat-batean 49 egiten dituztenean, hizkuntza profila ez dakit noraino igo dute. Gainera, Euskadi Irratiko langile asko ere joango dira kalera, beraz arazoa ez da euskara”.

Jon Otegi (LAB): “Hasiera-hasieratik erabili dute batzuek hizkuntza eskakizuna *excusatio non petita* gisa. Guretzat ezinbesteko baldintza zen hau onartzeko eta batzuek hartu zuten gatazkarako gai gisa. Onartzen dugu hainbat jendek egin duela saiakera urtetan, baina gehienek ez. Parlamentuan azalpenak ematen egon ginenean ere esan genuen, nola egon diren fermazio eskaera askoz gehiago ingeleserako euskararako baino. Nahiko harrigarria da. Guk ez dugu euskararen gaia erabili inor jartzeko edo kentzeko, oinarritzko printzipio bezala baizik”.

tu. Beste lan bat egiten baduzu desberdina da, hemen egoera horretan egonda ere, bi-hiru orduz hitz egin behar duzu, irribarre egin... Momentu honetan lur jota gaude”.

Kontua puntu honetara nola iritsi den galdetzen hasita, 2003. urtea seinalatzen dute iturri guztiek. LAB sindikatuko Jon Otegi azaldu duenez, Andoni Ortuzar artean EITBko buru zenean gertatutako lege-aldaketa batean dago auziaren iturburua: “Behin-behineko kontratuarekin zeuden langileak finko bihurtzera derrigortu zituen lege berriak, baina orduko zuzendaritzari bururatu zitzaion langile horiei merkataritza-kontratuak egitea, autonomo bihurtzea alegia”. Eta baldintza horietan jardun zuten, urte batzuk geroago Gizarte Segurantzaren ikuskariek lupa EITBn jarri zuten arte. “Sekulako *pufoa*” aurkitu zutela dio Otegi, “langile pila bat autonomo faltsu gisa ari ziren lanean eta gizarte segurantzari kontratazio horiengatik hiru milioi euro zor zitzaizkion”.

Irtenbideak bai, soluziorik ez

“Orduan erregularizatu gintuzten, 2010etik hona kontratu mugagabea izan dugu”, azaldu dute Larunbek eta Yebrak. “Baina” batekin orde: “mugagabe ez-finko” motako kontratuak egin zizkieten ordura arte autonomo zirenei eta, beraz, ez zen beraien egoera erabat argi geratu. “Demanda bat daukagu jarrita: nahi dugu epaitegiek esan dezaten zer garen, mugagabe ez-finkoak, mugagabeak...”.

LABeko Otegi uste du bi errealtate nahasten ari direla irratietako langileen gatazkan. Batetik, lan-zuzenbidea; eta bestetik enpresa publikoetara lanera sartzeko eskatzen diren printzipioak. “Guk beti defendatu

dugu langileek postu finkoa eskuratzeko berdintasun, gaitasun eta meritu printzipioak bete behar direla. Zuzendaritzei hori eskatu genien, bai Ortuzarren garaian, baita Surio-renean ere. Baita hori eskaintza publiko baten bidez konpondu behar zela ere”.

Horren orde, behin-behineko irtenbideak bilatu zizkieten egoerari, PSE Jaurilaritzan izan zen agintaldian erabakia atzeratu egin zen eta Maite Iturbek EITBren lema hartu zuenerako langile askok ibilbide bat egin zuten. “Errua ez da langileena, noski”, dio Otegi. “Zuk bat-batean kontratu mugagabe batekin egiten baduzu topo, horren ilusio faltsua sortu dizunak du ardura”. Baina gaineratu du egoera horrek blokatu egin zuela EITBko lan poltsa publikoa, deialditik pasa gabe lanean hasi zirenek bete zituztelako lanpostuak.

Zergatik ez zen lehenago deialdi publikorik egin, arazo handiak ekarri dituzten kontratuon aldeko hautuaren orde? EITBko zuzendaritzan urte asko daramatzan kide batek telefonoaren bestaldetik azaldu duenaren arabera, plantilla finkoa erabakitzea Eusko Legebiltzarri dagokio eta 2000. urtetik 2009ra bitartean ordezkaritza zeukaten alderdiek ez zuten halarik agindu —deialdi txikiren bat gorabehera—. Kontratazioekin izandako arazoak lan arloko lege aldaketan erruz gertatu direla defendatu du: “Problema hau ez zen inoiz gertatuko legea egonkorra izan balitz, langileen estatutuan egin den erreforma bakoitzak lege barruan zeuden gauza batzuk mugan edo zuzenean legez kanpo jarri ditu”.

Murritzeta giroa

Irratiaren eguneroko martxari zein neurritan eragin ote dion galdetu diegu Larunberi eta Yebrari. “Langile asko joan dira eta geratu

Maite Iturbe EITBko zuzendaria aurten otsailean Eusko Legebiltzarrean. Urte liskartsua izan den seinale, EAEko parlamentuan bere dimisioa eztabaidatu zen, PSE-EEk eta EH Bilduk bultzatuta.

garenak jarraitzen dugu, baina jende gutxiagorekin. Gaua galdu dugu, uhin ertaina itxi zuten, asteburuetan ia saio guztiak errepikapenak dira... Zer egingo dugu, buletinak beste-rik ez? Hori izango da gure irratik publikoa?”.

Egoera estua denik ez du ukatzen zuzendaritzak, baina EITBren azken urteetako gorabeheren barruan kokatu du oraingo erabakia. Gogoratu du 2010ean autonomoak mugagabe bihurtzearekin irratietako langile kopurua %50 hazi zela. “Hazkunde hori jasangaitza da: 2009an izan dugu aurrekontu handiena, 2010ean jaisten hasi zen eta geroztik beherantz doa”.

Irratiak batez ere pertsonal gastuak dituela seinalatu du, baita 2013rako EITBren aurre-

kontua ia heren bat jaitsi zela ere, 2009arekin alderatuz. Horrek etxe barruko adar guztietan murrizketak eragin zituen, “eta irratia ezin zuen bere aurrekontua jaitsi, gehiena soldata zelako. EITB taldeko sozietateak ari ziren esfortzua bere proportzioaren arabera egiten, baina irratiek ezin”.

Alternatibak badirela uste du, dena den, LABeko ordezkariak. “Helburua izan behar-ko litzateke Jaurkitzak komunikabide publikoari finantzazio nahikoa ematea, eta hedaturaz guztiei; baina eman zuen aitzakorakada horretan atzera egin behar du. Dirua badago, hainbat gauzatan gastatzen da, AHTn adibidez; aukera badago kalitateko komunikabide publikoa egiteko”.

EUSKAL OROIGARRIAK

Harizko brodatu
pertsonalizatueta adituak

Kale Nagusia, 16
San Jeronimo, 14
Portu, 14

20003 Donostia · Euskal Herria

© 650 210 339 / 618 094 279 · arkupe2@gmail.com

Zuzendaritzaren eredua: azpikontratak irratian

LAN EGITEKO molde desberdinak izan dituzte historikoki EITBko irratiek eta telebistek. Irratietan hizkuntza bakoitzean ekipo bana aritu izan da eta telebistetan aldiz, kazetari berdinek egin izan dute lan euskaraz eta gaztelaniaz. Gainera, etxeko profesionalen pisua informatiboetan sumatu izan da nagusiki telebistan. Bestelako programak, entretenimendua ardatz dutenak, azpikontratatu diren ikus-entzunezko enpresen esku utzi izan dira. EITBren irratia

eskaintzan ere telebistako eredua martxan jartzeko asmoa ez da berria zuzendaritzarentzat eta langileen kontratazio-arazoak hasi zirenean soluzio gisa eskaini zitzaizen sindikatuari –baita hauek baztertu ere–.

Gaur egun aukera hori gauzatzeari zail ikusten duen arren, EITBko zuzendaritzak izan ditzakeen onurak azpimarratu ditu. “Irrati koloretsuagoa” egiteko aukera gisa ikusten du erreportaje hau osatzeko gure galderei erant-

tzun dien ordezkariak. “Enpresa publikoa ona da, beharrezkoa, gure kasuan ezinbestekoa, baina egon behar du txertatuta sektore batean. Eta sektore horri jaten eman behar zaio”, adierazi du. “Eta sektore hau ez da eskulangintza, sormena da. Horri utzi behar diozu bere bidea egiten. Entrenimendua eta *showa*, berdina edo telebistan, modari lotua dagoen zerbait da. Eredua hori ikus-entzunezko sektoreak askoz hobeto egiten du”.

Finantzazioa handitzen ez den bitartean zuzendaritzak argi du ordea: zorpetzea eragotzi nahi du kosta ahala kosta. “Zorretan sartu diren irratia-telebista autonomikoek ikusi dugu nola bukatu duten”.

Eta etorriko dena

Pentsa liteke EITBren aurtengo jarduna hainbeste markatu duen problema hemen buka daitekeela. Epaitegiek esango dutenaren zain, kaleratzeen kontra manifestatu diren langileek ez dute momentuz mobilizazio gehiago aurreikusten. “Egin beharrezkoa egin dugu”, esan dute aurrera begirako protestei buruz galdetuta.

Baina irratietan hainbeste kalapita sortu duten kontratu “mugagabe ez-finko” horiek beste zenbait adarretan ere indarrean daude oraindik, besteak beste hedabide publikoaren webguneko langileen artean. Ekainaren 19an iragarri zuen LABek lan hitzarmena lortu dutela atal horretan eta horrek egoera alda dezake edizio digitaleko langileentzat.

EITB sortu zenetik 32 urte pasa direnean, lehenbiziko aldiz erreforma integrala planteatuko da EHUren metodologiari jarraituz

Beste hari mutur batzuk ere geratzen dira: “Jarraitu da kontratazio irregularrak egiten atzamarrarekin zuzendaritza talderako ere”, baieztatu du Otegik. Izen-abizenak jarri dizkio horren arduradunari: Javier Salcedo. “Pertsonal zuzendaria da, Ortuzarrek jarri zuena. Surioaren garaian ere mantendu zen”. Eta LABek haren dimisioa eskatu

zuen otsailean, “bera izan baita kontratazioetan egin diren bidegabekerien arduradun zuzena”.

Klima honetan, EITBko plantilla estrukturalari buruzko eztabaidak dirudi hurrengo erronka nagusia. Datorren urtean hasiko da prozesu hori.

Bestalde, zeresana eman dezake Eusko Legebiltzarrean sortuko den batzorde bereziak ere: hedabide publikoa sortu zenetik 32 urte pasa diren honetan, lehenbiziko aldiz erreforma integrala planteatuko da, EHUK proposatuko duen metodologiari jarraituz. Ikusitakoak ikusita, ikamika ia ziurtatua dago. ■

EGUZKI BORDA

IDIAZABAL GAZTA ETA ARDI ESNEA

943 354 075 / 660 719 654
EGUZKI BORDA BASERRIA
ERRENTERIA (GIPUZKOA)

PERTSONAIA

UXUE BARKOS BERRUEZO

«Gehienak abertzale ez diren gizartean presidente abertzalea izanen naiz»

Uxue Barkos, laster Nafarroako lehen presidente euskalduna.

| REYES ILINTXETA |

Argazkiak: Dani Blanco

Giro euskaldunean hazi zinen?

Aitaren familia Caparrosokoa zen eta amarena Tafallakoa, baina gurasoen etxean giro abertzalea egon da beti aita abertzale sutsua zelako.

Zu eta zure anai-arrebak izan zineten Iruñeko lehen ikastolan ikasten zuten haur *arraro* haiekakoak?

Bai. Oso arraroak ginen. Hiru urterekin sartu nintzenean ikastolak oraindik ez zuen San

UXUE BARKOS BERRUEZO

Fermin izena. Oso garai polit eta gogorrak izan ziren.

Duela gutxi La Chula Potrari irakurri nion nitaz pentsatzen zuena Monederori [Juan Carlos, Podemoseko idazkari ohia] zuzendutako artikulu batean. Oso gauza politikak esaten zituen, baina San Fermin ikastolako *burgesitoez* mintzo zenean argi ikusten da jende askok ez dakiela zeinen ausartak izan ziren guraso haiek. Egoera ez zen batere erraza izan eta gogor jokatu behar izan zuten. Gure gurasoen jarrera ikusita, nik uste dut erresistentzia demokratikoaren giroan bizi izan garela politikoki. Eta gu bezala beste asko ere bai. Haiei zor diegu gu euskaldunak izatea.

Kazetaritza zergatik aukeratu zenuen?

Oso gazte erabaki nuen kazetari izan nahi nuela. Aitari ez zitzaion batere gustatzen, baina nik oso garbi neukan. Gurea ofizio bat da, ofizio ederrena García Márquezek zioen bezala.

Zuzeneko komunikazioa da gehien maite duzuna?

Irratia eta telebista dira betidanik gustatu izan zaizkidanak. Telebistan albistegiak eta irratan elkarrizketak. Elkarrizketak telebistan egitea zaila iruditzen zait. Hain artifiziala denez kosta egiten da konplizitatea lortzea. Aurrekoan Julian Iantziarekin izan nintzen Nafar Telebista hasiberrian, eta biok bakarrik geundela, kameralaririk ere ez zegoela ikusita... ui! Oso arriskutsua izan daiteke, asko askatzen zarelako, gehiegi agian.

Izanen zara kazetari?

Bai. Nik EITBn daukat plaza. Ulertzen dut albistegietara itzultzea oso zaila izanen dela, baina beste zerbaitetan, zergatik ez? Politika-

Giro aldaketa

"Azken 40 urteotan aldaketa sakon-sakonak izan dira gure gizartean. Lehen, adibidez, Iruñean ez zen ia inon entzuten euskara. Orain gure familian, adibidez, lehengusu-lehengusin guztien seme-alabak euskaldunak dira. Nafarroa ez euskaldunetik gatozenontzat aldaketa ikaragarria izan da".

riei elkarrizketak egitea, adibidez, gustatuko litzaidake.

Politikarako jauzian kazetaria izatea lagungarri suertatu zaizu?

Lagungarria batez ere beldurra kentzeko orduan eta baita mezuak labur eta zehatz adiztera ematerakoan ere. Horraino besterik ez.

Eta zer titular aterako dizuten asmatzeko?

Ez pentsa. Ez duzu beti asmatzen.

Politika gogorra da?

Bitza da gogorra. Aitari asko gustatzen zitzaion politika. Agian berari zor diot kazetaria izatea. Kazetaritzan ere une oso zailak bizi izan ditut. Gogoratzen dut, adibidez, Miguel Angel Blancoren atentatuaren ostean, 1997an, nola EITBn hasi ginen estatuko hainbat tokitatik deiak jasotzen. Esaten ziguten gu ETAkideak ginela, Ertzaintzak telebistaren egoitza husten zuen bitartean, granada jaurtigailu bat gure aurrean jarrita omen zegoelako.

2003an politikara salto egin zenuenetik zeintzuk izan dira une gogorrenak?

Nafarroa Bai apurtu zenean.

Eta kongresuan eta udalean kobratutako dietak eta ondarearen inguruko salaketak?

Halako eraso mediatikoetan gurasoak ikusten dituzu sufritzen batez ere. Egia esan, nire familiak orain arte ongi eraman du eta ez naiz batere damutzen.

Bi tokitan aldi berean egotearen esperientzia nolakoa izan da?

Erokeria.

Berriz eginen zenuke?

Ez. Lan gehiegi izan da. Baina egia da konpromisoa hartzen baduzu bukatu arte egon behar duzula.

Nafarroa Bairen desagerpena, 2011n, atzerapauso handia izan zen?

Bai, oso tristea izan zen, batez ere orduan, gaur bezala, espazio politiko hori existitzen dela ikusi baikeuen.

Nondik heldu da nafar abertzaleen erresistentziarako indarra?

Jende askok uste du guk hartutako lekukoa hurrengoei pasa behar diegula eta horretarako hizkuntza da ardatza. Gure ikurriñarik ederrena euskarak izan behar du eta hortik aurrera gauzak demokratikoki aldatu.

Niretzat euskara ezinbestekoa da. Madril-en geundela Xabier, gure semea, hango ikas-

NORTASUN AGIRIA

Uxue Barkos Berruezo (Iruñean sortua 1964ko uztailaren 5ean). Sei anai-arreben artean nagusia. Kazetaria lanbidez eta laster Nafarroako Gobernuko presidente berria, eta euskalduna lehen aldiz. Kazetari bezala Europa Press agentzian, *Navarra Hoy* egunkarian, Telenavarran eta 1990az geroztik EITBn egin du lan.

Hamaika urte daramatza politikagintzan, hasieran Nafarroa Bai koalizioarekin eta Geroa Bairekin orain. Madrilgo Kongresuan diputatua izan da 2004tik 2015era eta Iruñeko Udaleko zinegotzia 2007tik aurrera, joan den hilabetera arte.

Jesús González kazetari galiziararekin ezkondua dago eta 12 urteko mutiko baten ama da. Duela lau urte bularreko minbizia izan zuen. *Contra viento y marea* liburuan bildu zituen bizipenak. Orain Nafarroako aldaketa politikoaren gidaritza hartu du. "Bizitzaren oso une ederrean" dagoela dio.

GEROABAI

LA NAVARRA DE LOS/AS

GUZTIDAK

Gasteizen euskarazko hauek ez galdu

euskara, zure frekuentzian

Kortxeak & krispetak

Uztailak 17
Unclose. Kontzertua
21:30 Falerina lorategia
Control. Filma (euskarazko azpitituluak)
00:00 Frai Zacariaseko atzealdea

Txotxongiloak Gasteizen

- **JAI MARINELA**
Zipit teatro
Fraí Zacariaseko atzealdea
Uztailak 19, 19:00
- **NUMENAK**
Yarleku
Aihotz plaza
Uztailak 26, 19:00
- **ASTOKILLO**
Panta Rhei
Kalez kaleko ikuskizuna
(S. Prudentzio, Dato, Postak...)
Abuztuak 2, 18:30

Jai atarikoak

- **UZTAILAK 24**
JOSELU ANAIAK
Gau-jaia
Espainia plaza. 23:00
- **ABUZTUAK 1**
AIHOTZ PLAZAKO TXOSNA INAUGURATZEA
Blusen Batzordea eta GEU elkarte
KONTZERTUAK (arratsalde/gauean)
Norte Apache
Oihanlariak!
- **ABUZTUAK 2**
IGANDEAK JAI (GEU)
Itsasoko kirolen parkea
Kulki. Aihotz plaza. 17:00
Ane eta Piratekin parrandan
Irrien Lagunak. Aihotz plaza. 19:00

Gizarte etxe eta kirol instalazioetako 2015-2016 Ikasturterako Jarduera kanpaina

Izena emateko epea irekita uztailan.
Aukeratu gustukoa eta **EUSKARAZ EGIN!**

Gasteiztarrek arraun the world

Udako argazki lehiaketa
Info+: oihanedereuskararenetxea.eus

_Maite duzun hura, euskaraz!

Ayuntamiento de Vitoria-Gasteiz
Vitoria-Gasteizko Udala

Subirano

"Mundu honetan aukera ederrak ditugu subiranotasun fiskala, soziala, ekologikoa edo energetikoa lortzeko eta ez dugu mugarik".

Minbizi sozialak

"Nik uste dut herri honetan mutur batetik eta bestetik egin diren gauza asko minbizi sozialak direla, eta hori gaingitu behar dugu. Ez dakit nori aditu nion fusila batzuetan ezkerrean eta bestetan eskuinean eramaten zuten erreketekin nazkatuta zegoela".

tetxe batean hasi zen hiru urterekin. Ordura arte gure arteko harremana euskaraz izatek erdaraz izatera pasa zen. Nik izugarri sufritzen nuen. Senarrak berehala ulertu zuen eta Iruñera etortzea erabaki genuen, Xabierrek euskaraz ikasteko aukera izan zezan. Jesusek oso ongi ulertu zuen zein garrantzitsua zen niretzat Xabier euskalduna izatea.

Azken hauteskundeetan boto abertzaleak 100.000ko langa gaingitu du lehen aldiz.

Lehenengo egunean Juan Cruz Allik esan zidan gogoratzeko boto ez abertzaleak ere baditugula. Hori badakit, eta presidentea banaiz, nafar guztien presidentea izan behar dut. Argi daukat presidente abertzalea izanen naitzela hiritar gehienak abertzaleak ez diren gizartean.

Orain, abertzale ez diren hiritarrek ere, abertzaleengan jarri dute konfiantza. UPNk bultzatu duen euskaltasunaren inguruko *mal-ditismo* hori apurtzen hasia da eta hori oso garrantzitsua da.

Independentzia urrun?

Ni orain laugarren xedapen iragankorra aktibatzen ez nintzateke inolaz ere ausartuko. Askogatik galduko genuke, seguru. Aurrerapen handia izan da abertzaleen aldeko hainbeste boto egotea, baina prozesua errespetu handiz egin behar dugu, eta gainera nik ez nuke onartuko Nafarroaren erabaki bat egun dauzkagun aurreiritzi guztiekin. Gaur egun Nafarroa ez da subjektu politiko libre bat.

Aldaketaren aldeko aldean PSN sartzen duzu. Seguru zaude horretaz?

Sozialisten botoak sartzen ditut. Ziur naiz. Hamaika urtetan askotan izan dut aukera Erriberako hainbat herritan emakume eta gizon sozialista zaharrekin hitz egiteko. Haiek dira gerra zibileko ondorioak pairatu behar izan zituztenak, eta horiengan, zintzoki, ikusten ditut aldaketaren aldeko jarrerak. Zer-nolako gestioa egingen du PSNk boto horiekin? Haiek ikusiko dute. Eskerrak gobernuaren giltza ez dagoen haien eskuetan, haiekin ezin baikara fidatu.

Sozialista nafarrek ez dute merezi duten zuzendaritza, beraz?

Erabat ados.

Patuak emaniko aldaketarako aukera izan da hau?

Bai, eta ozta-ozta lortu dira 26 eserlekuak. Aldaketaren aldekoak bat gatoz gauzak ongi egin behar ditugula, lasaitasun osoz, eta ez soilik datozen lau urteotan, baizik eta hurrengo legealdietan ere bai.

OFF THE RECORD

Txistorraren ondorioak

“Kanpainan Nafarroako txistor guztia jan dut eta egiten dudan ariketa bakarra argazkiak egiterakoan sabela sartzea da. Agendan sartuta daukat astean bi aldiz soinketa lekura joatea, bestela, gaueko hamarretan ez naiz gauza gimnasia egiteko”.

Nola ikusten duzu EH Bilduren eboluzioa?

ETA gizartean ez dagoenetik errazago da hitz egitea. Hortik aurrera, amankomunean gauza asko ditugu, eta beste gauza batzuk ez, beste indar politikoekin bezala. Orain arte egin dugun lan programatikoa uste baino askoz errazagoa izan da, benetan, eta ezados-tasunak ere mahai gainean jarri ditugu. Giro eder horrek ez du esan nahi, halere, desberdintasunik ez dagoenik. Badira, eta sakonak, gizartean bezala.

Zeintzuk dira?

Askotan metodologikoak. Adibide argi bat jarriko dizut: kanpainan zehar asko hitz egin da Abiadura Handiko Trenaz. Talde progresisten artean, Geroa Bai izan da defendatu duen bakarra. I-Ek eta EH Bilduk merkan-tzien garraioa 100-120 kilometro orduko eta pertsonena 200-240 kilometro orduko defen-datzen dute. Horri nahi dugun izena jartzen ahal diogu, baina Abiadura Handiko Trena da. Bestalde, UPNk egin duen kudeaketa oso txarra izan dela salatu dugu lehen momentu-tik, Estatuarekin egin duen hitzarmena ere oso txarra da, eta marraztu duten azpiegitu-ren lehentasunarekin ez gaude batere ados. Gure ustez, une honetan proiektu horri buel-ta eman behar zaio eta “i grekoa” ziurtatu. Goazen kudeatzera gure arteko desadostasun pakete hori.

Nafarroako itun ekonomikoa eta EAEko kontzertua batera negoziatu beharko lirateke Madrilekin?

Bai. Klasiko bat da: Eusko Jaurlaritzak Madri-lekin zerbait negoziatu kontzertuaren ingu-ruan eta ondoren UPNk Nafarroara ekarri du horren kopia txar bat. AHTren ituna, esate baterako. Bi akordioen arteko aldea ali-malekoa da. Anbizioarik batere ez eta tinkota-sun eza izan dira UPNren jarrera Madrilekin negoziatzeko eseri den guztietan. Montorok Volkswageneke BEZaren afera jarri zuen mahai gainean, eta aldi berean, itunaren negoziazioa proposatu. Guk behin eta berriz esan dugu ez onartzeko xantaia. Zer gertatu da azkenean? Atzera egin dugula itun ekono-mikoan. Zerga berriak guk kudeatzeko auke-

ra galdu dugu, gainean zegoelako 1.500 milioiko Damoklesen ezpata. UPNk onartu du ez dela haiek nahi zuten erreforma, baina onartu behar izan zuten, eta erantzukizun politikoa dute.

Konponbide konplikatu?

Oso. Ezin izanen dugu aldatu, agian datorren urterako. Ituna eta kontzertua sinatu zirenean oraindik ez ziren zergak foru lurraldeek jasotzea oso garrantzitsua da guretzat.

Gauza batek harritu ninduen politikara iritsi nintzenean: zer interes gutxi duten politi-kariak, orokorrean, errealtatearen argazkia egiterakoan. Zein da errealtatearen irudia? Nik behar dudana. Datuen zehaztasunareki-ko grina handia dudala esaten didate, eta hala da. Horretan kazetaritzak lagundu dit asko. Ikus dezagun gure errealtatea nolakoa den, egin dezagun lan pedagogikoa Espainian uler dezaten foruak zer diren.

Madrilgo Kongresuko esperientzia nolakoa izan da?

Oso ederra. Lagun onak egin ditut, Laborde-ta adibidez. Egun batean esan zidan galdetu ziotela nor zen kongresukide ederrena eta ni nintzela esan zien. “Eskerrik asko Jose Anto-nio!” esan nion eta berak: “Ez, ez bainuen gogoratzen nola duen izena PPko kanariar guapa horrek!”.

Politikari baloratuena izan zara askotan.

“Baina ez duzu gaintitu ere egin”, esaten dit semeak.

Duela lau urte bularreko minbizia izan eta gaintitu duzu. Bizitza desberdin ikusten duzu orain?

Heriotzari beldur bera diot, baina egia da halako egoera batean heriotzari zuzenean begiraten diozula. Gure gizarte pribilegiatu honetan minbizia da heriotza gogorazten digun gauza bakanetako bat. ■

KIROL MISTOA

«Denek batera jokatzeari askoz aberasgarriagoa da, zabalagoa da esperientzia»

Festen aitzakian, kirol txapelketa herrikoiak ugaritu egiten dira uda partean. Neska-mutilentzako txapelketa irekiak dira maiz, baina oraindik ere gizonezkoak dira parte hartzen duten gehiengo handia. Alba Sistiagak eta Garazi Lizarragak palan jokatzen dute urtean zehar, ia astero, eta Irungo Mosku auzoko pala txapelketan hartzen dute parte, uztaila-abuztuan. Iaz neska bakarrak izan ziren. Aurten, izena eman duten 40 bat lagunetatik, 5 dira emakumeak.

| MIKEL GARCIA IDIAKEZ |

Txapelketa barruan, mailaren arabera bi kategoria egitea ideia ona iruditu zitzaion Garazi Lizarragari (argazkian, ezkerrekoa), "baina gero konturatu nintzen hori ghettoak sortzea dela eta txapelketa herrikoiak mistoa eta irekia izan behar duela, denak denekin aritzeko, guk ere nahi dugulako bikote onen aurka jokatu".

Mutil eta neskentzako txapelketetan, batik bat mutilek ematen dute izena.

Garazi Lizarraga: Bai, eta horrek berak izena emateko gogoia kendu dezake, nolabait. Gorpil zoroa da: zerrenda ikusten duzu eta denak mutilek dira, badirudi mutilen txapelketa dela, ez mistoa.

Alba Sistiaga: Eta neska bazara iruditzen zaizu ez zaudela maila berean, ez duzula maila emango, lotsagarri gera zaitezkeela...

G. L.: Ez gaude kirol mistoetara ohituta. Adin batetik aurrera mutilek mutilekin eta neskek neskekin banantzen gaituzte, eta hortik aurrera ez duzu aukerarik kirol mistoan jokatzeko, ez bada horrelako txapelketa herrikoietan, baina nola aurretik ez duzun landu mutilekin batera jolastea, kirol mistorako aukera agertzen denean ez duzu pauso hori ematen. Mutilek eta neskek ohituta egongo bagina elkarrekin jokatzera, beste modu

batean hartuko genituzke horrelako txapelketak. Alegia, lanketa aurretik eman behar dela: txapelketa hauetan neskek normaltasunez eman dezaten izena, kirol mistoa haurtzaroan jorratzen hasi eta adinean aurrera egin ahala lantzen jarraitu beharko litzateke.

A. S.: Bai, gaitasun fisikoak muga direlako batzuetan, baina kirol modalitatearen arabera, ez beti. Pala txapelketan adibidez guk baino indar handiagoa dute mutilek, baina hainbatean indarra baino garrantzitsuagoak dira teknika, trebezia, tantoa ikusteko modua...

Kirol mistoak zein ekarpen egin dezake?

A. S.: Esaterako, seguru nesken taldeek eta mutilenek ezberdin entrenatzen dutela, bada mistoetan bietatik jaso dezakezu, eta hori positiboa da. Kolektibo mugatu batekin bakarrik jokatu beharrean (kasu honetan, bakarrik mutilekin, edo bakarrik neskekin), denekin batera jokatzeko badut, askoz aberasgarriagoa izango da, eta askoz gehiago ikasiko dut denengandik, zabalagoa izango da esperientzia.

G. L.: Bizitzan bezalaxe. Gure arteko harremanari egiten dio ekarpena.

Txapelketara neska gehiago animatuko lirateke, mutilentzako eta neskentzako kategoria bananduak egingo balira?

G. L.: Nik hasieran pentsatu nuen bi maila egitea egokia izan zitekeela, oso onak direnak eta ez hain onak direnak bereizteko eta bakoitza bere mailan aritzeko, eta saihesteko, nahiz eta ez den joera orokorra, bikote bat iristea eta zu "zanpatzea", tantoak egiteko eta jokatzeko ere apenas aukerarik utzi gabe. Baina gero konturatu nintzen hori ghettoak sortzea dela eta txapelketa herrikoia mistoa eta irekia izan behar duela, denak denekin aritzeko, guk ere nahi dugulako bikote onen

aurka jokatu. Baina jokatu egin nahi dugu, eta horretarako, bikote on horiek maila jaitsi behar dute edo frontoian dena ez eman.

A. S.: Izan ere, jai batzuetako txapelketa herrikoia da, ez txapelketa profesionala, eta jende batek ez du oso garbi hori.

Gizonen kontua da oraindik lehiakortasuna?

A. S.: Tira, gu ere oso lehiakorrek gara, jakin arren maila berean ez gaudela.

Zein helburu jartzen diozue zuen buruari?

G. L.: Gure erronka da 10 tanto egitera iristea.

“Kirolean, adin batetik aurrera mutil eta neskak banantzen gaituzte. Heldutan, aurretik mutilekin jolastea landu ez duzenez, kirol mistorako aukera agertzen denean ez duzu pausoa ematen”

Garazi Lizarraga

Lehiakortasuna ulertzeko modu ezberdinak daude?

G. L.: Uste dut baietz, gu lehiakorrek garen arren beste batzuek ezberdin bizi dutelako, hain lehiakor, hain muturreko, non ez dizuten tanto bat egiten ere uzten, *matxakatzea* lehenesten dute, jokatzearen aurretik. Eta guk ulertzen dugu lehiakortasunaren ginetik beste balore batzuk daudela; bi bikoteek jokatu ahal izatea eta beste bikoteak

ere ongi pasatzea hobesten dugu. Muturreko lehia joera orokorra da: gaztetxeak antolatzen duen futbol txapelketan ere hartzen dugu parte, neska bakarrak gu biok gara, eta mutil askok hil ala bizikoa bailitzan jokatzeko dute, izugarritzko astinduak ematen dizkiote baloiari. Telebistaren bidez kirol profesionalaren erudia jasotzen dugu eta eragin handia duela esango nuke, lehiakortasuna handia da edozein herriko txapelketa amateurretan.

A. S.: Gu azkenean jokatzera gatoz, txapelketan ez dugu izena eman gero pilota ez ukitzeko... Dena den, Moskuko pala txapelketaren kasuan, izaera herrikoia mantentzen du eta edonork eman dezake izena. Zergatik ez du jende berriak izena ematen? Hori da aztertu beharko litzatekeena.

Inguru ABENTURA

- Abentura kirolak
- Ezkonurreko agurrak
- Familiarteko jarduerak
- Abentura bidalak
- Material tekniko alokairuak
- Eta askoz gehiago...

San Juan 18. Albeniz-Asparrena (Araba) - Tel. 635 748 948 - 635 748 947
www.inguruabentura.com - info@inguruabentura.com

Noren esku dago txapelketaren izaera herrikoia mantentzea?

G. L.: Parte hartzen dutenen eta parte hartuko duen jende berriaren esku. Kontziente izan behar dugu jai herrikoi batzuen barruko txapelketa dela, eta jai horien filosofia eta izaera bera mantendu nahi eta behar duela txapelketak berak ere. Eta batzuek profesionalak bailiran jokatzeko badute, ba ez dute beste profil bateko jende berria apuntatzera animatzen...

A. S.: Baina gure esku dago horri buelta ematea. Guk izena eman dugun bezala, neska gehiagok izena ematen badute, edo beste profil bateko jendeak, izaera hori emango diogu txapelketari ere.

Bide horretan, aurtengo edizioan oharra gehitu dute txapelketako antolatzaileek. Hala dio oharra: "Gogoratu txapelketa herrikoia dela, helburu bakarra denen artean ongi pasatzea eta elkar ezagutzea dela. Jokalari guztiek errespetuz jolastu beharko dute beste bikoteen kontra, ez da txapelketa lehiakorra (horrek ez du esan nahi partidu polit eta gogorak ezin direnik jokatu, noski)".

A. S.: Inportantea da hori azpimarratzea, izena ematen dutenek jakin dezaten zertan hartzen duten parte. Hala ere, txapelketaren zereginetik harago doan gaia da: heziketa eta aurreko lana da gakoa, kirolean bestelako baloreen kontzientzia gureganatzeko.

Txapelketa berreskuratu zenetik, hirugarren edizioa da aurtengoa. Lehenengoan hiru neskek hartu zenuten parte, iaz zuek baino ez. Nolako esperientzia izan duzue orain arte?

A. S.: Oso ondo pasatzen dugu. Lehiatzera ateratzen gara, gure buruarekin haserretzen gara... Kar, kar, kar. Gustura aritzen gara. Ez gaituzte ezberdin tratatzen emakume izateagatik. Batzuek maila jaisten dute guk maila apalagoa dugulako, baina ez emakumeak garelako.

G. L.: Eta beste batzuk sekulako indarrez aritzen dira eta indar horri ezin diogunez eran-

Sistiaga eta Lizarraga lehiakorrak dira, baina horren gainetik bi bikoteek jokatu ahal izatea eta beste bikoteak ere ongi pasatzea hobesten dute. Beldurak uxatu eta txapelketan izena ematera animatu dituzte neskak.

tzun, kito. Zenbat eta tanteo hobia egin, hobeto datorkielako txapelketarako. Gu ez gaituzte inoiz zeron utzi, baina beste bikoteen bat bai. Hori herrikoia da?

A. S.: Bai, denetarik dago.

Zer egingo zenukete neska gehiago animatzeko?

A. S.: Hasteko, neska askoz gutxiago dabilta frontoietan. Heziketa ezberdina jaso dugu eta mutilak gehiago bideratu dira kirolera, neskak ez. Gure auzoko jaietan adibidez, neskak batez ere azoka antolatzen gaude, edo haur-jolasak gidatzen.

G. L.: Agian, ikastaroren bat antolatu beharko genuke urtean zehar neskak frontoira animatzeko, ez juxtu txapelketara animatzeko. Hasieratik landu beharko litzateke, sako-neko arazora jo: zergatik ez dugu inoiz neskarik ikusten palara jokatzeko frontoi publikoetan, 61.000 biztanleko herri batean? Oso eremu maskulinoa da frontoia, oraindik ere. Neskak, txikitatik, frontoian mutilak

ikusten ditu beti eta neskak beste eremu batzuetan, eta ez du planteatu ere egiten frontoira joatea, terreno arrotza du, ez du bere leku sentitzen, txikitatik joera jakin batzuk elikatzen goazelako. Horri eman behar zaio buelta.

A. S.: Telebistan pilotan emakume pilotari gehiago ikusteak lagunduko luke, adibidez, emakumeak frontoian ikusarazteko eta herritarrak animatzeko.

G. L.: Beste modu bat izan daiteke antolatzailer lanetan gu hastea, bi neska, eta nahiz eta egungo antolatzaileak gure sentsibilitate berdina duen eta hori bultzatzen duen, kanpokoentzat eragina izan dezake jasoko duten irudia gu izateak.

A. S.: Hori ez dut hain argi... Norberaren esku dago pausoa ematea eta niretzat adibidez ez da muga pertsona oso lehiakorrak ere parte hartzea. Ulertzen dut hainbatek beldur horiek izatea, baina beldur guztiak gainetik kentzera animatuko nituzke. ■

"Palan guk baino indar handiagoa dute mutilek, baina hainbatetan indarra baino garrantzitsuagoa da teknika, trebezia, tantoa ikusteko modua..."

Alba Sistiaga

Egunero lan berriak sareratzen ditugu
1.300 bideo baino gehiago ikusgai

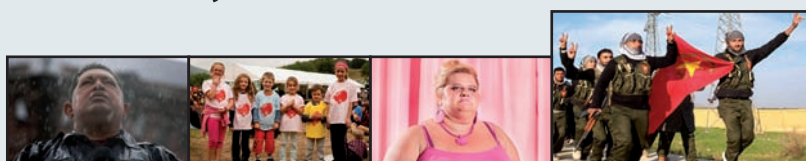
Erreportajeak

Bost minutuko bideoak. Gai mamitsuak era argian azalduta.

Elkarriketak

Zer esana eta pentsatua ematen duten pertsonekin solasean.

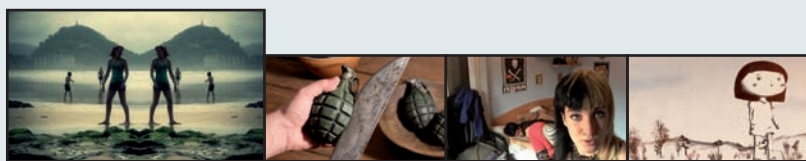
Argazki galeriak

Kanpoko zein bertako argazki bilduma ikusgarriak begiaren gozamenerako.

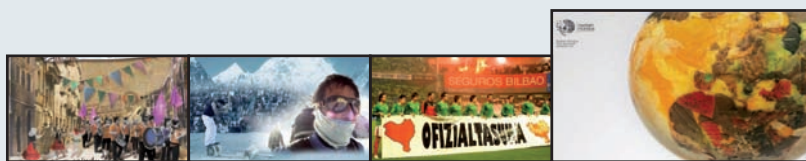
Ekitaldiak

Ekitaldi interesgarriak klik batean, baita nazioartean emandakoak ere.

Film laburrak

Erabiltzaileek sarean zintzilikatutako euskarazko film laburren hautaketa.

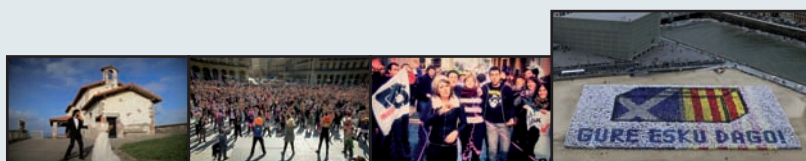
Dokumentalak

Dokumental berri bat astero. Euskaraz edo euskarazko azpitituluekin.

Solasaldiak

Gai zehatzei buruzko eztabaidak, hitzaldiak eta mahai-inguruak, gogoetarako material gisa.

Bideo herrikoiak

Euskal Herrian jendearen ekimenez egindako bideoen biltokia.

**June
Fernández**

KAZETARIA

Ekainaren 28a: gure aldarriak ikusarazteko eguna

AUZOKO DENDA batera joan nintzen nire bikotekidearekin. Bera, S, kanpoan geratu zen. 8-9 urte inguruko neskatila bat bera-rekin hitz egiten hasi zen, dendariaren alaba seguru asko. Niri begira keinu bat egin zion:

– Nor da? Zure ahizpa edo zure laguna?

– Nire nobia.

Haurra zeharo harrituta geratu zen: “Hori ez da posible”. Fruta ordaintzeko txanpon pare bat falta zitzaidala ikusita, S-rengana jo nuen. Neskatilek umeek izan ohi duten lotsagabekeriaz bota zidan: “Neskalagunak baldin bazarete, froga ezazue: elkar musukatu!”. S-ri masailen musu bat eman nion. “Ez, ez, A-HO-AN”, esan zuen. Aho batez ezetz esan genion. Ordaintzera itzuli nintzen eta berriro kalera ateratzean, neskatilek temati jarraitzen zuen: “Benga, mesedez. Eman musu elkarri!”. “Baina ez al dakizu neskak neskekin eta mutilak mutilekin maitemindu ahal direla?”, itaundu nion. “Bai, baina ez dut nire begiekin halako zerbait inoiz ere ikusi”. Tira, azkenean halako *pikito* arin bat eman nion S-ri. Haurra poz-pezik garrasika hasi zen. Antza, berarentzat ikuskizun zirraragarria omen zen. Ziztu bizian dendara sartu eta albistea oihukatu zuen: “Bi emakume elkar musukatzen ikusi dituuuut!”. Handik ihes egin genuen, atzetik dendaria aterako ote zitzaigun beldurrez, bere alaba perbertitzen ari ginelako edo.

Haurrek badakite familia eta sexualitate eredu anitz daudela, baina uste dut gehienentzat errealitate anekdotiko bat dela, euren biografiarekin, euren etorkizunarekin, loturarik ez duena

S-k kontatu zidan ni erosketak egiten ari nintzen bitartean umeak galdera pila egin ziola. “Baina bera zure neskalaguna baldin bada, gizona zara al zara zu? Baina, zergatik ez duzu nobiorik?”. S-k “lesbiana naizelako” esan zuenean, umearen begiak asko-asko ireki omen ziren; “eta zuri ez

zaizkizu neskak gustatzen?” galdetu zionean baita ere.

Dendariaren erreakzioari buruzko jakin-minez geratu ginen. Jakin-minez eta kezkatutik. 8-9 urteko haur batek homosexualitatea hain arraro sumatzen baldin badu, argi dago ez duela sexu aniztasunaren aldeko girorik arnastu. Orduan, zer esango zuen bere aita/osabak edo dena delakoak? Haserretuko zen? Haurrari oso serio esango zion hori bekatua dela edo “lesbiana” hitza ez dela aipatu behar? Eta hala bada, neskatilek sinetsiko zukeen? Zer eragin izango du S-rekin izandako solasaldiak haren sentipenetan eta bere garapen afektiboan? Berehala dena ahaztuko du ala heldua denean gogoratuko du hori izan zela kontzienteki lesbiana batekin hitz egin zuen lehen aldia?

Espainiako Estatuan homosexualen arteko ezkontza eskubidearen onarpenaren 10. urteurrena ospatzen da aurten, uztail honetan. Gay aktibista bati entzun nion aurrerapauso horren ondorioz belaunaldi berriak aukera hori existitzen dela jakinez hazten ari direla. Alde batetik egia da, legeek badaukate eragin pedagogiko bat. Baina neskatilearen erreakzioa ikusita, argi dago normalizazioa ez dela oraindik lortu. Haurrek badakite familia eta sexualitate eredu anitz daudela, baina uste dut gehienentzat errealitate anekdotiko bat dela, euren biografiarekin, euren etorkizunarekin, loturarik ez duena.

Gertakari hau LGTB harrotasunaren egunaren bezperan izan zen. Heterosexual gehienek ez dute ulertzen armairua zer den. Duela gutxi zendutako PSOEko politikari eta gay aktibista Pedro Zeroloren esaldi bat bidali didate ekainaren 28an WhatsApp-en bidez: “LGTB harrotasuna, egunero entzun behar dituzun astakeriak jasateko tamainan –hankek dardar egin gabe– eduki behar duzun auto-estima da”. Ekainaren 28a gure gorputzak eta aldarriak ikusarazteko data beharrezkoa da, baina aktibismoaren esparru nagusia ez da hori, fruta-denda, bulegoa edota taberna baizik; heterosexismoaren arauak hausten dituztenentzat, borroka existitze eta ikusgai izate hutsa da. ■

FRANTZIAK
ERANTZUN
EUSKAL
HAUTETSIEK
ESKAKIZUNEI:

I.G.
BAT
PRESTATZEN
ARI OMEN DA

INDEPENDENTZIA
GLOBALA ?

EZ,
INDICATIONS
GEOGRAPHIQUES:

BATA
TXAPELAREN
BESTEA
EZPARTINEN

GURE
ZANGO
DAGO!

Iñaki Odriozola

IRAKASLEA ♦

DANI BLANCO

Ametz (gaizto) bat izan dut

OSO PESIMISTA NABILELA azken aldian esaten dit emazteak, denari ateratzen diodala azpialde ilun bat. Bide onetik doa esaten duenarekin, baina ez nago, ez, pesimista, eszeptiko baizik, eta hori ez dakit txarra goa ez ote den.

Norbaitek gure bizitza eraldarazi du azken urteetan, ustezko oparotasunetik ustezko krisi garaira iragan garela sinestarazi digute, krisi hori gure bizkarraren gain jarritz, eurek etekinak ateratzen jarraitzeko aldaketa estrategikoak egin dituzten bitartean.

Orain, azken hamarkadetako produktio eta lan moduak birrindu dituztenean, berriz ere, hasi dira datozen hamarkadeetan garaile izango den sistema eraikitzen. Garbi dute egin beharrekoa, eta boterea, legeak, estatuak eta komunikabideak, gainegitura osoa euren alde. Eta kapitala, hori egiteko.

Guk, ordea, langile eta hiritar arruntok, pentsatzen dut, ez dugu ezer ikasi. Ez dakigu ere nondik nora joko duten. Merkatua ia geldirik egon den bitartean gu ere ia geldirik egon gara, eta orain, produkzioa, kontsumoa eta hazkuntzaren zurrumbiloan murgilduko gaituzte, ea nork, besteak zapalduz, lana lortzen duen, negozioa eraiki, beti ere aberastu nahian. Gehiengoak lortuko ez duguna.

Langile eta hiritar arruntok ez dugu ezer ikasi. Merkatua ia geldirik egon den bitartean gu ere ia geldirik egon gara. Berriz ere, produkzioa, kontsumoa eta hazkuntzaren zurrumbiloan murgilduko gaituzte

Azken urteetan esan eta lortu nahi genituenak, esku-bide sozialak, merkatu eremuak murriztea, oinarritzko soldata, berdintasunera hurbiltzeko zergak, ama lurra zainduz elikadura ekoiztea, energia xahutzeari uztea, hondakinak berrerabilgarri egitea, gutxien dutenei edo gizartetik at daudenei laguntzea; borondate onak eraginda esan ditugunak ahaztuko zaizkigu, eta, nor bere kontuetara, denok ordu estrak sartzen, etxeak, arropak, kotxe elektrikoak, eta tresna teknologiko berriak erosten hasiko gara, horretarako bankuetan kredituak eskatu, eta lehen bezain menpekoak izanez.

Ez hori bakarrik, ustezko demokraziaren azpitik azaldu diren diktadore ekonomikoak ezkututzen joango dira, eta itsuturik, ez gara konturatu ere egingo sistemaren aldeko alderdi politikoak bakarrik agindu ahal izango dutela, gizartearen estabilitatea ziurtatuz, alde bakarretik joan ahal den jendarte morroiaren bidean. Eta apoliti-koen talde handia sortuko da, aginte horren neutraltasun lelokratikoak hala bideratzen duelako, neutralizatu gaituztelako, berez.

Eskerrak esnatu naizela lozorrotik, eta Tsipras ikusten dudala greziar hiritarrei galdetu nahi diela esaten. Argi izpi bat, nire eszeptizismoa zalantzan jartzeko. Ordu erdi batean. ■

JOSU SANTESTEBAN

Edu Zelaieta

IDAZLEA

Hamarratz

GASTEIZKO XVI. MENDEKO euskararen berri ematen duen Landuccioren hiztegian ikusi dut “hamarratz” hitza. Arabako eta mendebaleko beste zenbait tokitan bezala “armiarma” esan nahi zuen lehengo gasteiztarrentzat. Edonola ere, hitz berak beste esanahi batzuk ere har ditzakeela ematen du: leku batzuetan “olagarro” izan daiteke, eta, Euskaltzaindiaren Hiztegi Batuak dakarrenez, “karramarro” hitzaren parekotzat ere jotzen da.

Animaliak ez ezik, pertsonak ere izan daitezke hamarratzak, eta arestiko hiru adierak baliatuta gainera. Izan ere, zaila izaten da

zehaztea animalia politiko batzuk atzeraka ari diren karramarroen antzera, garroak harrapakinari eusteko erabiltzen ari diren edota amarauna dagoeneko josia duten.

Arrazoi pertsonalengatik utzi omen du Hezkuntza Ministerioa Jose Ignacio Wertek. LOMCE lege polemikoa garatzen lagundu zion Montserrat Gomendio Hezkuntza Estatuko Idazkari ohiarekin eta orain ELGA erakundearen Parisko egoitzan ari denarekin ezkonduko da uztailaren 11n. Rajoyk azaldu duenez, Wert izan liteke ELGARako Espainiaren enbaxadore.

Hamarratz... eta hogeiesku! ■

Ramon Etxezarreta

♦ PSE-EEKO KIDEA

Berriak oposizioan

JAVIER MAROTOREN kontra-koa, xenofobiaren kontrakoa izan dela sinesten duenak eraman dezala bere bizkar konbikzio hori. Ez zait gustatu zenbaiten ase ezin politikoa, ezta ohi jendearen –jende arruntaren– portaera ere. Izan denak, nola ahaztu gabe, denarekiko begirunezko distantzia zuhurra gorde behar luke, eta kritika politikoa beste estilo batekin egin. Ahaide politiko eta odoleko gehiegi ikusi dut altxorra banatzeko orduan: *Gasteiz, ¡para que gastéis!* Balitz xenofobiagatik! Merke dago PPren aurrean aurrerakoi irudikatzea, zail, aldiz, xenofobiaren kontrako praktikak irentsi, onartu eta errotzen bultzatzea.

Lehen indarrari gobernatzen uztea beste bat da. Duela ez asko arte bekatu larria zen, sakrilegioa, hari, abertzalea bazen behintzat, aurrea hartzea. Oraingoan libre ez ezik derrigorrezko ere bazirudien politikoki zuzena izatekotan. Hala gertatu da Nafarroetan. Inoiz ez dut aintzakotzat hartu lehenengoari gobernatzen uztea, gehiengoarena baita, beti, zilegitasuna eta gehiengoek gutxienez bi gauza izaten dituzte berekin, elkarriketa eta akordioa.

Kontua ordea, akordio horien nolakotasunean datza. Ez dakit zer kohesio eta akordio kalitate izango dituzten estu eta justu osatu diren horiek. Zenbat eta talde politiko gehiago koalizioetan orduan eta hauskorrago izaten dira gobernuak. Ikuskizun, denbora izango da lekuko.

Bien bitartean, ea parada profitatzen den bi komunitate

politiko administratiboen arteko harremana normaltzeko eta, bide batez, normaltzeak berak zer esan nahi duen erabakitzeko.

Gobernu formula berriak baino oposizio berriak dira nobedade deigarri. Gogor joan dira herritarrak Bilduren gobernu esperientzia ukatu eta uxatzera. Xehetasun ñimiñoak dira, baina Zerain eta Igeldo datozkit gogora.

“Gasteiz, ¡para que gastéis!”. Balitz xenofobiagatik! Merke dago PPren aurrean aurrerakoi irudikatzea, zail, aldiz, xenofobiaren kontrako praktikak irentsi, onartu eta errotzen bultzatzea

Gipuzkoako herritarren partaidetzarako zuzendariak (Arantza Ruiz de Larrinagak) marka ontzen eta hausten zaila jarri du alkatea –bere burua, alegia– izendatzerakoan, Gipuzkoako abstentziorik handiena lortu du, probintziako herri guztietakoa ia bikoiztuz. Igeldon berriz, galdeketa famatu haren –Donostiako udalaren jarrera neutral lotsagarri haren– kontrarioek botoak bikoiztu egin dituzte.

Edozein izango dela ere herritarren partaidetza oposizioan, ez da oraingoan biolentzia protagonista izango, ez kide ere. Hori bai izango dela egiteko eta parte hartzeko modu berria. ■

BERTSO BERRIAK

ANBOTO

Xabier Amuriza

♦

Perikoren arrazoiak

Doinua: Aita izena.

Neska bat haurtxo batekin dator etxegabeen samina ostatatzen du elizan eta goietan a zer muzina!
“Ama Birjina balitz –darantzu– zein litzateke ezina?”
“Gainera birao!” –sutzen zaizkio eta Perikoren zina:
“Ez da, ba, joango zeren gaur hemen haxe da Ama Birjina”.

“Ezin dugula esan al dute? Ba, egin dezagun proba!”.
Zapalkuntzari jarkitzea zen haren sostengu baikorra. Berdinentzat hain samurra eta goikoentzat hain gogorra haren *ars vitae* teorikoa laburtu ahal balitz, horra:
“Egin sinesten duzuna eta betor nahi duen zigorra”.

Hizkeran gatzeta gesalak aina arrazoietan eztena konsekuentzia berriz, galtzeko ezer ez daukan batena. Lema bat zuen: “lehenik egin eta gero azalpena”. Zeren “hutsaren gainean zer da esplikatu behar dena?”. Periko berdin hirutasun bat: sena, bihotza, kemena. ■

TOLOSALDEKO ATARIA

Jon Mintegiaga Oiarbide

VALDEMORON
PRESO

Doktoretza tesi baterako gaia

XABIERREK 19 URTE daramatza espetxean, beti lehen graduari, oso urrun. Kanean zuen neskalagun berarekin jarraitzen du eta 40 urteak pasata dituztelarik ez dirudi beren harremanetik kimu berririk sortuko denik. Azken urteetan *vis a vis*ak burutzeko izan dituzten zailtasunak ez die batere lagundu, epe motzean egotzeko ez zuela irtenbiderik izango barneratu ostean, erlojuaren aurkako borrokan umeak ekartzeko hartu zuten erabakiari. Etsiturik, antsietateaz, harremana mantentzen dute.

Gorka ere Xabierren adinaren bueltako da baina egokitzen zaion zigor luzearen lehen urratsetan dabil oraindik. Neska laguna espetxean egin du. Bere moduluko kidea bisitatzera etorritako lehengusinari begia bota zion, hari berriz grazian erori zitzaion eta lehengusua normalean baino gehiagotan bisitatzen hasi zen egiatan Gorka bisitatzeko. Gutun apasionatu eta opari nerabeak gurutzatu ondoren, *vis a vis*a gozatzen hasi ziren, denborarekin bikote bihurtuz.

Ez da bereziki begi zorrotza izan behar euskal presoek bikote ereduaz jabetzeko. Gehien gehienguan heterosexuala eta jendarte patriarkarrak markatua, emakumezko euskal presoek apenas kaleko bikoterik duten

Aitor gaztea da eta bere harremana bezala ondu gabea. Hezurretaraino maite-minduta egon gabe atseginez hartzen du kanean jadanik neskalaguna zuenaren bisita. Maite du, bizitza handia ematen dio. Beste bideak ez ditu baztertu erabat ordea; gutunez lardaskan dabil aspaldiko amorante batekin.

Andonik ez zuen bikoterik harrapatu zutenean. Bisitan etortzeko lagunak zerrendarekin batera herriko neska ugari

lagun bezala *vis a vis*etara etortzeko prest zeudela esan zioten etxekoek. Zalantzaz, gehien preziazten zuenaren partez tarteka liatu izan zen militante politikoa hautatu zuen, eta "gerlariaren atsedena" goxatzen dion txorta-laguna dauka.

Joxek bi ume ditu, koxkortuak, espetxe zigorraren gainean zama handitzen diotenak. Larunbat eguerdira arte luzatzen diren amaren lan ordutan aitona-amonek betetzen dute haren falta, ez gutxitan, *vis a vis*ak igandetan eskatu beharrean izaten direlarik hilean bizpahirutan, atsedean egunak aprobetxatuz.

Asierrek espetxera sartu orduko neska ezezagun baten gutuna jaso zuen. Bere atxiloteta mediatikoan maiz azpimarratu zuten mendizale eta eskalatzaile trebatua zela eta hura ere zalea zenez aitzakia harekin idatzi omen zizkion animoak bideratzeko lehen lerro haiek. Denboran, bikote harremana hastera pentsatu zuten eta egun, familia osatzeko erabakia hartua dute.

Ainhoak ... Ainhoak ere badu bikotea, Joxe, beraiekin batera atxilotu zuten militantea. Bolada batean geografiako punta banatan atxikiak izan ondoren behin ezkon paperak sinatuta espetxe berean elkartu zituzten. Astean behin, kristala tarteko, 40 minutuko bisita dute. *Vis a vis*a hilero.

Ez da bereziki begi zorrotza izan behar euskal presoek bikote ereduaz jabetzeko. Gehien gehienguan heterosexuala eta jendarte patriarkarrak markatua, emakumezko euskal presoek apenas kaleko bikoterik duten.

Bestela esanda, beren burua independentista, sozialista eta esplizituki feminista kontsideratzen duen mugimendu hartako gizonaek, salbuespenak salbuespen, ez daude prest milaka emakumek hartutako konpromiso berdinari eusteko. Horrek, zer pentsatua eragiteaz gain, doktoretza tesi baterako ematen du. ■

*** Oharra:** Argia.eus webgunean, *Txabolotik* blogean daude irakurgai artikulua hau eta egilearen gainerakoak.

«Hitzei beste leku batetik eusteko gogoa neukan»

Aurrekariak: disko bat, aurkezpen kontzertu batzuk eta horietan sumatutako giro beroa. Zure aurrekari penalakekin zuzenean lehen saioak egin ondoren elkartu gara Anarirekin. Elkarriketa egin bitartean agertu dira zenbait arma, animaliairen bat eta lagun asko.

| GORKA BEREZIARTUA MITXELENA |

Argazkia: Dani Blanco

Tituluak deitu zigun arreta diskoa entzun baino lehenago ere: konkretuagoa da, ez da berdina disko bati *Irla izan* jartzea edo *Zure aurrekari penalak*...

Beste eremu batzuetako hitzak hartzeko ari-keta kontzientea egin dut. Hemen zenbait hitz hainbestetan esan ditugu, sugerentea iru-ditzen zitzaidala horiek erabiltzea. *Irla izane*-tik neukan gogoa beste hizkuntza bat erabil-tzeko, hitzei beste leku batetik eusteko.

Klima sozialak eragin al du?

Bilaketa pertsonala izan da, baina egia da *Armagabetzea* bezalako letra bat orain egin dezakezula. Kanta arin bat, esanez “entregatu nituen armak eta zuloak non neuzkan...”. Bertigoa eduki nuen kanta horrekin, baina bestela ez. Nire bidearekin izan du zerikusia: hasieratik asko erabili izan ditut metaforak, bai naturarekin bai beste elementu batzuekin, niretzat beti oso sugerenteak dira.

Kantetan orain hitzak duela garrantzi handiena esan zenion Juan Luis Zaballari *Berrian*. Duela urte batzuk melodia lehenesten zenuela gogoa dut...

Musikari ikaragarritzko inportantzia ematen diot, baina niretzat kanta da bakarrik gitarrekin, ahotsarekin eta hitzekin egiten dudana hori. Egoera horretan bilatzen dut, egoera horretan ematen dut aurkitutzat. Eta egoera horretan konturatzen naiz ez dizkiodala melodiari ematen letrari ematen dizkiodan bueltak. Kanta da halako gauza bat... zuk egiten duzu letra, egiten duzu doinua eta, benetan osatzen denean, derrepente “klak” egiten du; eta ez duzu ikusten non separatzen diren bata eta bestea. Badaude beste zenbait, ondo ikusten dituzun arren, imajina ditzakezunak beste letra batekin. Baina niretzat hori da, melodia horri pegatuta geratuko dena. Eta hor hitzek badute garrantzia.

Noski, ulertzen dut beste estilo batzuetan ez dela hala, niri ere gustatzen zaizkit bi esaldi dituzten kantak jotzen dituzten taldeak, beste dena instrumentuekin esaten dutenak.

Nolako soinua zeneukan buruan estudiora sartzerakoan?

Diskoa egiten hasten naizenean ez dut batere musikarik entzuten. Ematen du zuk daukazun ideia entzuten duzun horretan aurkituko duzula; Karlos Osinaga *Txapek* askotan esaten du, jendea grabatzera joaten denean badaukala disko bat, nolabait produkzio-eredu gisa erabiltzen duena. Nik behin ere ez. Disko honetan neukan sentsazioa zen kantak linealagoak zirela, ez zirela hain gitarrekoak —nahiz eta zenbaitetan bost eta sei gitarra dauden—. Gero, hasieratik pasa nizekion Javi Manterolari. Banekien berak ambienteak egingo zizkiola. Prestatu genuen halako oinarri neutro bat, lasaia, gero Ager Insunza, Ander Mujika, Javik bera... sartu ahal izateko. Kolaborazio horiek beti entzuten ditut lehen aldiz estudioan eta kasu honetan, uste dut Javik asko jo duela diskoan, bere gitarrak asko eman dio. Adibidez, *Orfidentalak* piano kanta bat zen, bat-batean bera etorri, hasi riff hori egiten eta buelta eman zuen. Baina ez dago bilaketa konkretu bat soinuan, izan zitezkeen beste modu batera.

Badaude zure aurreko lanekin halako ispilu-jokoak. Arkimedes aipatzen duzu hemen, “Diogenesen sindromea” berriz *Irla izanen*...

Kasualitatez gertatu zen kutsu eruditua hori [barre egin du].

Hitz egin dezagun diskoko faunaz. “Animalia izua”-ren aipamenak Nacho Vegasek *La gran broma finalen* esaten zuen zerbait ekarri dit gogora.

Asko gustatzen zait Vegas, asko entzun dut eta aditzen dizunak eragiten baldin badizu, bera izan daiteke erreferentzia bat. Bere kanta borobilak dauden kantarik borobilenak iruditzen zaizkit. Orain Espainian kristoren maila dago letratan, Sr. Chinarro eta...

Diskoa idazten ari nintzela argitaratu zenean batek esan zidan, “baskaltzera joan gara leku batera eta ondoko mahaian hizketan ari ziren zein animalia agertuko ote zen zure diskoan oraingoa”. Erantzun nion: “Ba oraingo honetan animalia ni naiz”. Horri buelta asko ematen aritu naiz.

Oreinek ere eman dute zeresana...

Beti esaten dut gauzarik sinesgaitzenak benetan gertatu egiten direla. Orein bat errepidetan gurutzatzen zaizunean sentitzen zara Sigur Ros-en bideo batean bezala. Ba, behin bagindoazen kotxean eta gertatu zitzaigun, begira geratu zen gainera [barre egin du].

Animalia kontuekin segitzeko: *Otzanak* berezia iruditu zait, ez da egiten duzun lehen duoa baina badu zerbait...

Eneko *Mobydicke* ere izango du zerikusirik horretan. Dese-

raikitako kanta da, bi edo hiru eratan jo genuen entseguetan: lehenengoa oso gitarreoa eta mantsoa zen, “Mark Lanegan” deitzen nion maketa fasean. Baina diskoarekin aurrera egin ahala, ikusten genuen kanta asko zeudela gitarrekin; eta orduan hustea erabaki genuen. Eta halako batean, Mariano pianoarekin atzetik zerbait egiten ari zen eta hori utzi genuen aurrean. Askotan horrelako erabakiak hartzen dituzu, zerbait diferentea egiteagatik. Hustuketa horrekin bateria pila bat aditzen da eta nik uste Enekok kristoren rolloa eman diola.

2013ko Durangoko Azokan izan zenuten halako disko elkartruke bat. Nola sortu zen kanta hau elkarrekin egiteko asmoa?

Horren aurretik ez genuen elkar ezagutzen, ni bera zuzenean ikusita nengoen arren. Gero berak deitu zidan Usopopen Johnny Cashen bertsio bat egiteko eta... azkenean disko bat egitea kristoren aitzakia da. Atzera begira jartzean pentsatzen dut zenbat jendeak jo duen nire diskoetan, ilusioa egiten dit, hori hor geratzen da nahiz eta gero zuk bakarrik joko duzun. Enekorik ere ilusioa egin zion, amari deitu ziola esan zidan, “Athletic-etik deitu

“Kantetan kontraesanak bilatu egiten ditut, metodo bezala erabiltzen dut: Gauzei beste alde batetik begiratzea sekulako iturria da idazteko”

izan balidate bezala” zegoela esanez [barre egin du].

Zurekin aritzen diren musikariei ematen diezun garrantzia kontzertuetan aurkezteko moduan ere islatzen da: “Anari gara” esan ohi duzu.

Hori konturatzeke irten zitzaidan lehen aldiz. Uste dut Bartzelonan jotzetik gentozela, eta kanpoan beti galdetzen dizute “¿vosotros sois de la banda Anari?”. Nik uste dut horrelako bate-tik bueltan hasi nintzela “gabon, Anari gara” esaten. Baina egia da: ez bakarrik sentimen-talki, artistikoki ere banda gara. Produkzio aldetik ere, normalean bakarlarien lanetan ahotsa askoz gorago egoten da, zenbait jende-k esaten dit nire diskoak deserosoak egiten zaizkiola banda gehiegi entzuten delako... Produzitu ere banda bezala egiten dugu, zuzenean ere zikindu egiten dugu.

Rafael Chirbes idazlea Donostian izan zen duela pare bat urte eta esan zuen berak nobelak idazten dituela bizitze hutsagatik pilatzen duen lokatza gainetik kentzeko. Zertarako egiten ditu kantak Anarik?

Juxtu *En la orilla* irakurtzen ari nintzen disko hau idazten hasi baino lehen eta joan den asteen [ekain erdialdean] heldu nion berriz. Ikaragarria iruditzen zait liburu hori. Disko bakoitzean nitaz eta nire momentuaz idazten dut, eta ez zait ateratzen jai arratsalde eder bati buruz idaztea. Adibidez, *Otzanak* saiakera bat da esplikatzeko zerbait edo norbait aukeratzen duzunean beste dena uzten duzula, eta aukera hori berresten joan behar duzula; fideltasunari buruzko kanta da. *Ametzen eraiste neurtuak* zutaz espero zenuenaz hitz egiten du... Oso esplizituak direla uste dut. Agian topikoa den arren, denak gara nahiko antzekoak, gure kontraesan guztiekin. Eta nik

“Aurkezpen kontzertuak diskoak presentatu eta bizpahiru astera egin ditugu eta jendeak kanta guztien letrak zekizkien. Baten batek esan zidan, ‘disko berria egin beharko duzu’”.

kantetan kontraesanak bilatu egiten ditut, metodo bezala erabiltzen dut. Saiatzen naiz gauzei beste alde batetik begiratzen eta hori sekulako iturria da idazteko.

Gero izenak jartzea dago. Adibidez, zerbait pasa duzunean, ez daukazunean oroitza-pen onak, nola deitzen diozu horri? Diogenesen sindromea ikusten duzu nonbait eta zure buruari esaten diozu hori dela, “Diogenesen sindromea, baina buruan bezala; zergatik gordetzen ditut nik gauza hauek? Ez didate ezertarako balio”. Horrela egiten ditut letrak.

Publikoaren enpatia sumatzen duzu? Maiz-tzean Donostian egin zenuen kontzertuan entzuleak oso bero zeuden...

Jendea kantatzera etortzen dela sentitzen dut, bere barrutik pasatzen dela egiten duguna. Aurkezpen kontzertuak diskoa presentatu eta bizpahiru astera egin ditugu eta jendeak kanta guztien letrak zekizkien. Baten batek esan zidan, “disko berria egin beharko duzu”.

Inpresioa dut zure publikoa nolabait zure ibilbi-deari segika sortzen joan dela. Horrela bizi duzu?

Nire publikoa aldatu egin da, lehen nagusiki erreferentzia musikaletatik zetorren entzuleak nituen eta azkenaldian berriz, esango nuke letretatik iritsi direla entzule asko. Horren kontziente naiz. Bidehutsen barruan askotan hitz egiten dugu diskoak gutxi saltzen direla eta beti esaten diot *Txapi*, Lisabö entzuten duen pertsona batek 40 disko deskargatzen dituela eta tartean Lisabörena. Musikazale amorratuak dira. Anariren entzule mota batek berriz, urtean disko gutxiago erosten ditu, baina erosi egiten ditu, eta letra nahi dute eduki, eta... Gauza ederra da. ■

Su tresnak gorde nahi dituzte piromanoek

Bonberenea gaztetxearen etorkizuna kolokan dago zazpi urteren ondoren. Makroproiektu urbanistiko batek mapatik ezabatu zuen Tolosako kultur faktoria eta plana atzera bota badute ere, bertako gazteek ez dute jaso oraindik egin dituzten eskakizunen erabateko erantzunik erakunde publikoetatik. Etxearen etorkizuna bermatu nahi dute urbanistikoki eta juridikoki.

| IGOR AGIRRE |

2007AN JARRI ZUTEN MARTXAN Tolosako Bonberenea gaztetxearen Bonberenea Sutan kanpaina aldarrikatzailea. Gaztetxearen etorkizuna zalantzan ikusi zuten orduan bertako gazteek, eraikina dagoen auzoan 1.140 etxebizitza eraikitzeko makroproiektu urbanistikoa diseinatu baitzuen udalak. Proiektu horrek Tolosako San Esteban auzoaren izaera aldatu eta Bonberenea mapatik ezabatzen zuen. Ordutik aurrera, Bonbereneako kideek “piromano” izena jarri zioten beren buruari eta 10.000 sinadura baino gehiago lortu dituzte mugimenduaren alde.

Hemezortzi urte beteko dituen abenduan Bonbereneak eta eze-gonkortasun egoera salatzen hainbat ekitaldi antolatu dituzte orain arte gaztetxeko piromanoek: kalejira erraldoia Tolosako erdiguneko kaleetatik, lau musika jaialdi eta hitzaldiak, besteak beste. Azken hauei ere “piromanoen deialdia” deitu izan diete eta ekainaren 12an egin dute azkena. Bertan, udal gobernu berriari etorkizunerako eskakizunak plazaratu dizkiote.

Gobernu aldaketa izan zen Tolosako udalean 2011n eta ordura arteko proiektua kolokan jarri zen. 2013an prozesu parte-hartzaile baten bitartez aurretik diseinatutako makroproiektuaren oso bestelako eraldaketa urbanistikoa hautatu zuten auzoko bizilagunek. Prozesu horretan Bonberenea eraikina mantentzea erabaki zuten.

Maiatzeko udal hauteskundeetan, berriro ere, aldaketa egon da Tolosako udalean eta bizilagunen hautua errespetatu dadila eskatu dute publikoki Bonbereneako kideek. Horrela, etxearen etorkizuna urbanistikoki eta juri-

dikoki bermatzea nahi dute gaztetxeko partaideek, bere izaera eta etxearen kudeaketa independentea errespetatuz.

Azken lau urtetako balorazioa egiterakoan, ordea, ezin izan dute baikor agertu. Izan ere, etxearen etorkizuna oraindik ez dago bermatuta. Ez dute nahi Bonberenearen etorkizuna aldian aldiko gobernuaren menpe egotea eta erakunde publikoei dei egin diete beren aldarrikapenei behin betiko erantzuna emateko.

Hala ere, azken legealdian aurrera-pausoak egon direla aitortu dute: “Txalotu egiten dugu azken lau urteetan egon den gobernuak Bonberenea mapatik ezabatzen zuen plana atzera bota izana”, adierazi du Bonbereneako kide Juantxo Arakamak mugimenduaren ize-nean. Horrela laburbildu dute 2011tik orain artekoa: “Pausoak eman dira norabide egokian baina

ez gara helmugara iritsi”. *Bonberenea* kantua-ren estrofa bat moldatuz amaitu du aldarrikapena Arakamak: “Olatz entzun gure esana, asko eskatzea ez bada”.

EAJ alderdiko Olatz Peon da Tolosako alkate berria. Peonek *Tolosaldeko Atariak* eta 28 kanalak antolatutako hauteskundeetako debatean Bonbereneako kideen galdera erantzun zuen publikoki. 2011. urtera arte gobernuan izan zen taldean zegoen oraingo alkatea eta orduan, Bonberenea ez zutela mapatik ezabatu adierazi zuen, Bonbereneakoek esandakoa gezurtatuz. Horretaz gain, etorkizunean Bonberenea “auzoko plangintzan mantendu behar dela” erantzun zuen Peonek, “udalak zaindu eta lagundu egin behar du Bonberenea”.

**“Ezagutu nuen
Bonberenea gabeko
Tolosa, leku tristea zen
kulturalki eta musikalki”**

Natalia Garmendia

JOSETXO PEREZ

Javier Arrizibita, Natalia Garmendia, Fermin Muguruza eta Juantxo Arakama, Bonbereneak antolatutako "Piromanoen deialdia" ekitaldian. Muguruza: "Amodioz defendatuko dugu Bonberenea, baina beharrezkoa bada, amorruz ere bai".

Piromano izateko hiru modu desberdin

Bonbereneako kide Juantxo Arakamak aurkeztu du azken piromanoen deialdia. Berarekin batera oholtza gainean izan dira Javier Arrizibita eta Natalia Garmendia tolosarrak eta Fermin Muguruza musikaria. Gaztetxearekin duten loturaren inguruan hausnartu dute hiru gonbidatuak.

Javier Arrizibita sukalde lanetan laguntzeko sartu zen lehen aldiz Bonberenean, "lan asko egina zegoen ni hona sartu nintzenerako". Gaur egun, bi haurren aita da eta semeetako batek Bonbereneako txaranga jotzen du. "Saxofoia ikasten hasi da eta Bonberenean etortzen da beste gaztetxoekin batera ikasten jarraitzen". Lasaitasuna ematen dio Arrizibitari bere semea Bonberenean etortzeak, "beraien-tzat jolas-parke baten modukoa da hau".

Humus taldeko abeslari Natalia Garmendiak Bonberenea martxan jarri aurreko egotzera ekarri du gogora oraingo belaunaldientzat: "Nik ezagutu nuen Bonberenea gabeko Tolosa; Tolosa leku tristea zen orduan kulturalki eta musikalki". Lanaren bitartez iritsi dela Bonberenea gaur egunera azpimarratu du Garmendiak, "hemen lana eta bihotza dago, baina batez ere lana".

Humus bezalako taldeei Bonbereneak ematen dien babesa ez du ahaztu Garmendiak, "gauzak ongi eta modu profesionalizatu batean egiteko aukera dugu hemen". Diskoak grabatzerakoan "proiektuaren kontrol guztia

du taldeak Bonberenean, eta hori ez da toki guztietan gertatzen", azaldu du.

Fermin Muguruzak Bonberenearekin eta Tolosarekin duen lotura aspalditik dator. Tolosan euskaldundu zen Muguruza eta bere musika ibilbidean hainbat hitzordu izan ditu gaztetxean, lehen aldiz duela hamar urte jo baitzuen. "Hainbat kontzertu, kolaborazio eta grabaketa egin ditut hemen. Gainera, nire taldearekin jo dudana azken kontzertua Bonbereneako futbol zelaian izan da, Bonberenea Sutan jaialdian". Bi urte pasa dira ordutik eta mehatxua oraindik hor dago. "Amodioz defendatuko dugu Bonberenea, baina beharrezkoa bada, amorruz ere bai" gaineratu du Irungo musikariak. ■

Moyua
hileta zerbitzuak

Zure momentu zailetarako

Otadui Gotzaina kalea, 27 · 20560 Oñati (Gipuzkoa)

© 943 783 447 / 617 442 466

mmoyua@telefonica.net · www.tanatorio-gipuzcoa.com

Poesia

*Bi urtetako kronika
fakultatiboa (2012-2014)*
Joan Mari Irigoien

Elkar, 2015

Dena dela

BERRI BAT EMAN GURA DIGU Joan Mari Irigoienek bi urtetako kronika poetikoa eginez; bizitza badela disartria ere, hor dagoela jakin bai baina ikusten ez den gaixotasun kronikoa ere bai, eta are ezereza bera.

Hunkigarria, umoretsua, apalik ausarta, Joan Mari Irigoien ikusi dut Euskal Idazleen Elkartera sartzen bere zapiarekin eta ile zuriak aire girotuaren hari ikusezinetan eta, ikusi dut nola agurtu duten bulegokoek, ze agurtu ohi zuten benerezio eta halako nahitasun batez, non poemok irakurtzean ez dudan penarik sentitu: munduko gizonik indartsuenari jazarri zaio gaixotasuna. Delikatuki indartsua, inondik ere: “Baina badakizu nire artasun-neurriaren berri... / eta nola ibiliko naiz, bada, / ez dudana alardea egiten?”.

Hala bada, esan zuen Irigoienek barruntatzen zuen berria entzun zuenean: esklerosia. Eta hori abiapuntu, egin du urte biko kronika bat loratu egiten dena udaberriko historik gabeko okarana bezala. Liburu honek balorea dauka bere horretan, baina gainera finezia batez idatzia dago umore bihurtzen duena astuntasuna, eta umorea, berriz, lirika: “Herriko plaza jendez gainezka dago, / baina zu inoiz baino bakarrago sentitzen zara, / larriminak erbesteratua, /

eta ero batek bezala egiten duzu oiuhu: // *Arren eta arren: nork emango dit serotoninina-lore bat...?*”.

Beraz lezio bat ere bada *Bi urtetako kronika fakultatiboa (2012-2014)*, eta irakurri ahala gogoeta egin dezake irakurleak giza kondizioaz, denboraren joanaz eta zelulen itzaltzeaz, heriotzaren etikaz. Ideiak ordenatu nahiko balitu bezala, bere buruari galdetzen dio boluntarismo hutsaren eta halabehar gordinaren artean ba ote den zerbait humanoagoa. Zelan egin ihes minari, inkontzientzian erori barik? Oreka horren bilaketan ditu lagun aipatu dugun umore ironiko leuna eta eusteko determinazioa.

Iluntze honetan goiz bat dena izatez, Irigoien harrapatu dugu gauzei ostera ere begira-begira, une bakoitza lotzen eta harilkatzen benetan axola duten maindireak ikusteko: “Urte luzetan izan naiz idazle / eta idazle izaten jarraitu nahi dut, / ahal bitartean...”. Liburuko azken atalak dioten moduan, aski modu prosaikoan baina karga guztiarekin, *bizitzak aurrera darrai*. Eta esaldi single horrek esanahi osoa hartzen du bere ezpainenatetik entzutean, artean Altzako zementuaren azpiko errekek betiko lez itsasora egiten ari direlarik. ■

Igor Estankona

Maddiola Nekazal Turismoaren

Aita Orkolaga 161, 20008 - (Igeldo) · Donostia - San Sebastián, Gipuzkoa ☎ (+34) 652 703 128 · info@agroturismomaddiola.com

Amaiera txalogarria

Euskadiko Orkestra Sinfonikoa.

Zuzendaria: Jun Märkl.

Donostiako Orfeoia.

Zuzendaria: Jose Antonio Sainz Alfaro.

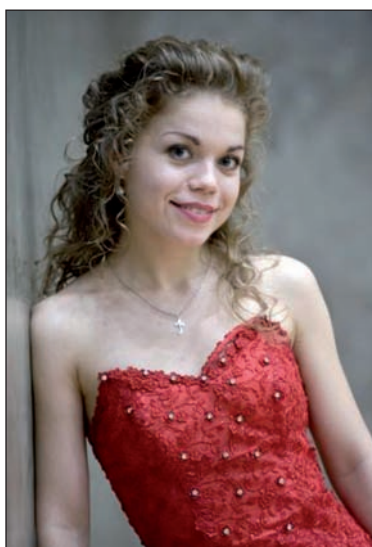
Bakarlaria: Olena Tokar (sopranoa).

Egitaraua: Madina, Poulenc eta Berlioz-en obrak.

Lekua: Gasteizko Principal Antzokia.

Data: ekainaren 10a.

AMAITU DA Euskadiko Orkestraren 14/15 denboraldia, eta azkeneko saiorako gutiziaz betetako egitaraua prestatu ziguten. Saio dotore eta landu hau hain ezaguna eta ederra den Aita Madinaren *Aita Gurea* lan koral laburrarekin hasi zen. Argentinan 1946. urtean konposatutako otoitz sentitu honek interpretazio gozo eta soila izan zuen Orkestraren eta Donostiako Orfeoia-
ren eskutik.

Olena Tokar.

Bost minutuko harribitxi horren ondoren, musika eliztarraren beste adibide zoragarri bat dastatu genuen: Francis Poulenc-en *Gloria*, konpositore frantziarraren lan ezagunenetakoa. Abesbatza eta sopranoarentzako egina dago obra hau, eta aldi honetan Olena Tokar soprano ukrainarrak bere ahots argitsua eta bere adierazkortasuna luzitu zituen lanean zehar, baina batez ere hirugarren mugimenduan, *Domine deus, rex celestis* izenekoan, non benetan kantu dramatiko eta sakona egin zuen.

Eta saio eta denboraldiarekin amaitzeko, musika deskribatzailearen adibide handienetakoa: Berliozen *Sinfonia fantastikoa*. Errusiako Nikolas I.a tsar-aren omenez, bost mugimenduz osatutako sinfonia ezohiko honetan hainbat irudipen eta amesgaizto deskribatzen dira, eta honek ematen dio sinfoniari giro berezi eta imajinatiboa. Irakurketa dinamiko eta taxuzkoa egin zuten Euskadiko Orkestrakoek. Frogatuta geratu zen berriz ere, Jun Märkl zuzendariaren eta taldearen arteko elkar ulertzea. Hurrengo denboraldiaren zain geratzen gara. ■

Montserrat Auzmendi

EUSKAL OROIGARRIA
MAKILA
eskaintza berezia

Opari berezietarako
Pertsonalizatuak
Prezio aukera desberdinak
Iñaki Alberdik eginak

argia

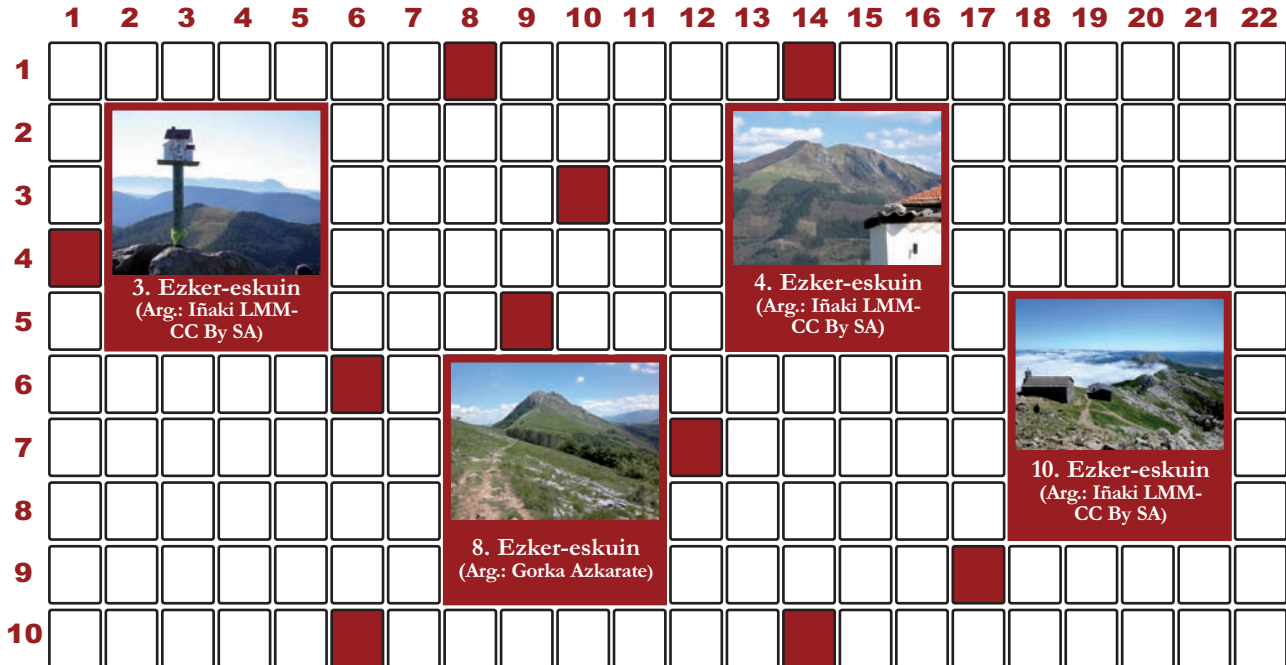
Eskaerak:

Zirkuitu Ibilbidea, 2 - Industrialdea, 15
20160 Lasarte-Oria (Gipuzkoa)
© 943 371 545 - denda@argia.eus

www.argia.eus/denda/makilak

Gaia: Gipuzkoako mendiak

Ezker-eskuin:

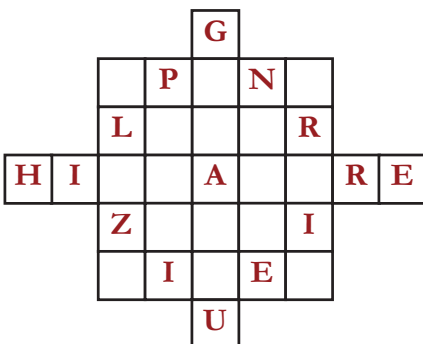
1. Inor. Eserleku, jarleku. Artoaren lasto (Bizkaia). 2. Urdea. Irasagar. 3. Aisatu aditzaren erroa. Talioaren sinboloa. **Urnietako mendi honen gailurretik Gipuzkoako kostaldearen ikuspegi paregabeaz goza daiteke.** 4. Tolosa eta Ibarra artean kokatutako mendi hau 730 metro garai da. **Gailurretik Tolosako ikuspegi aparta dago.** Siriako biztanle. 5. Nauka. Tamaina handiko sugea. 6. Nafarroako herria. Aberea. 7. Kereta. Maltzur. 8. Egoera jakin batean egoteko joera duena. **Gipuzkoako erdialdean dagoen mendi honen gailurra gurutzez eta oroigarritz bete da azken urteotan eta horietako asko kentzea erabaki dute.** Horrez gain, tradizioaren arabera gaixotasunak sendatzen dituen kalbario bat ere badago. 9. Turkiako herritar. Zuzen. ... orpo, ondoan. 10. Dударик gabe, benetan. ... eman, ihes egin. **Mendi hau 1.528 metro garai da eta Arabako mugatik hurbil dago.** Mitologiaren arabera, Mariren bizilekuetako bat da.

Goitik behera:

1. Nihaur. Zuka aritzea. 2. Ziur. 3. Omen, ospe. 4. Arrain mota. 5. Zikinkeriak dituen. 6. Galdera. “Ahozabalka luzea, ... edo gosea”. 7. Txiza egiteko gogo. 8. Mehe. 9. Erregela, norma. 10. Oinarritzko edari. Rubidioaren sinboloa. 11. Hamar dezilitro. 12. Karrikak. Zizare. 13. Luki. 14. Joan den gauean. 15. Larruazaleko gaixotasuna. 16. Lurjausi, lur-eten. 17. Ikastaldi. 18. Gizen. Oka. 19. Zuhaitzaren beso. Modu atzizkia. 20. ... izan, zilegi izan. Para a barik. 21. Joera, erakarpene. Zakur. 22. Onartzera behartu.

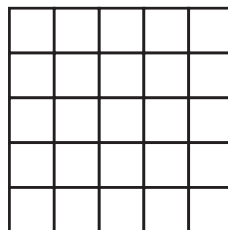
Betegrama

Taulan hutsik agertzen diren laukiak osatu zeharretara eta goitik behera, hitz guztiak irakurri ahal izateko.

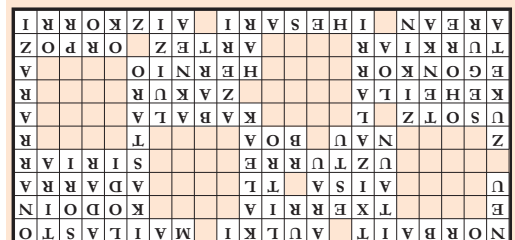
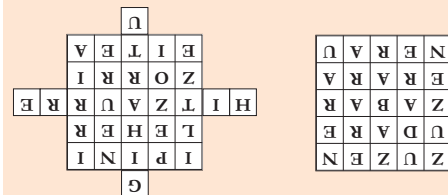
5x5

Zeharretara eta goitik behera,
hitz bera.

1. Akatsik gabe.
2. Madari.
3. Egokia, trebea ez dena.
4. Modura.
5. Neu, nihaur.

Soluzioak

Edari azukredunak, milaka heriotza goiztiarren eragile

PERTSONA ASKOK ohitura dute edari azukredunak maiz hartzeko, eta udan gainera areagotu egiten da kontsumoa. Baina kontsumo horrek ondorio larriak izan ditzake, AEBetako Kardiologi Elkartearen *Circulation* aldizkarian argitaratutakoaren arabera.

30 urtean bildutako ia 600.000 pertsonaren datuak aztertu eta gero, azterketaren egileek ondorioztatu dute munduan 184.000 pertsona edari azukredunen eraginez hiltzen direla urtero, horietatik 134.000 diabetesak jota, 45.000 patologia baskularrengatik, eta 6.450 minbiziak direla eta.

Edari mota horrengatik hilkortasun tasarik handienak Mexikon eta AEBetan neurtu dituzte. Lehenean, 405 hildako milioi bat biztanleko; bigarrenen, 125.

Heriotzen %76 herrialde txiroetan eta garapen bidean daudenetan gertatu dira, eta gaixo gehiago dago gazteen artean adinduen artean baino. ■

Zer ikusteko gai dira ume jaioberriak?

UPPSALAKO (Suedia) Unibertsitateko zenbait ikerlarik egindako azterketak lortutako emaitzak ume jaioberrien ikusmenaz zeuden susmoak baieztatu ditu. Bizpahiru eguneko umeek ez dute ikusten beraiengandik 60 zentimetro baino urrunago egiten dugun ezer, baina distantzia horretatik behera gauzak aldatu egiten dira.

30 zentimetrora, umeek ongi xamar bereizten dituzte aurpegi-adierazpenak, baina ez aurpegia bera. Hau da, aurpegiko organoen mugimendua identifikatzen dute batik bat. Hala ere, ikerlarien arabera gauza bat da ikusmena eta beste bat ikusten dena interpretatu edo ulertzea. Azken horri buruz ez dute ezer frogatzerik izan. ■

Min kronikoak mekanismo desberdinak ditu ar eta emeengan

Nature Neuroscience aldizkarian argitaratu dute ikerketa. Saguekin egindako esperimentuan, ikertzaileek min kronikoa eta hantura eragin zieten, atzeko hanken hiru nerbio ziatikoetik bi kaltetuz. Zazpi egun geroago, mikroglia izeneko zelulak blokeatzen dituen botika bat eman zieten, eta ohartu ziren arrei mina arintzen ziela, baina emeei ez zitzaizela gauza bera gertatzen.

ttiki.com/340462
(Euskaraz)

Poligamiaren eta arazo kardiobaskularren arteko lotura

Saudi Arabiako Faisal Erregea zentro teknologikoan poligamiak gizonengan duen eragina aztertu dute. Behatu dutenez, korrelazioa dago zenbat eta emazte gehiago izatearen eta osasun arazoak izateko arriskuari artean.

ttiki.com/340463
(Gaztelaniaz)

Txad lakua, handiena izatetik ia desagertzera

Orain 6.000 urte, Txad, Kamerun, Niger eta Nigeriaren artean zegoen Mega-Txad lakuak 360.000 kilometro koadro zituen; une honetan, Txad lakuaren tamaina 500 eta 1.500 artekoa baino ez da. Haren inguruan hogeita milioi lagun bizi dira gaur egun, baina badirudi basamortua nagusituko dela.

ttiki.com/340464
(Frantsesez)

Babeslea: iametza Interaktiboa

ideia batetik errealitatera

web garapenak

multimedia

aholkularitza

edukiak

iametza
interaktiboa
www.iametza.com
T.943 37 67 16

Amontzea

AMONA MANTANGORRIA etxean sortu eta haz daiteke. Udaberrian eta udan nonahi jartzen dituen arrautzak bildu behar dira. Horieta-tik beldartxoak jaioko dira, metamorfosian barrena, amondu aurretik pupan bilduko direnak. Beldar edo amona, zorri eta kotxinila barra-barra jango dute. Sagastian, baratzean... Intsektu zurrupatzaile jendaila zital hori apopilo duten landareetan zabaltzeko amona haztegia moldatu etxean. Aise egingo duzu, arnasa hartzearen hurrengo da errazeen, eta ez zara damutuko. Intsektizida zakar eta pozoitsuak alde batera uzteko era samurrena.

Amona mantangorriaren arrautzak multzoka aurkituko dituzu. Hostoen azpiko aldean, zorri edo kotxinila izurritea den tokitik urrutira gabe edo bertan, intsektuen tartean bertan. Errun berriak badira, beilegiak. Gerora gorritu eta atzean belztu egingo dira. Hori-hori horiek bildu. Ontzi batean, toki epel edo bero batean jarri, baina ez eguzki galdatan. Behin arrautzak belztuta, barruan beldartxoa bizi-bizi dago, irteteko amorratzen. Tenperaturaren arabera bi eta zazpi egun artean arrautzak zabaldu eta beldar beltx tikiak ikusiko dituzu.

Hankatxoak izango dituzte, sei, etaitsu eta hego gabeak izanda ere, jatena bilatzearekin ekingo diote, irrika biziz. Ordurako, zorriak dituen adar muturren bat jarri aldamenen. Zorriak ahoan duen eztena txistu sartu eta landarearen izerdia zurrupatzen du; txistu egiteko bigunena eta izerdi gehiena dabilen tokia adarraren muturra da, puntta berria. Etengabe beharko dituzte zorriak. Nahi izatera, zorridun landarean bertan lotu ontzia eta haiek mugituko dira bazkaren usainean. Pare bat zentimetro eskas hazi direnean pupa batean bilduko dira, talo batean bildutako txistor muturraren tankeran.

Zortzi bat egunera, amonduta aterako da: amona mantangorria. Ez da gorria izango, ordea, bizkar gaina larua izango du. Pare bat egunera gorrituko zaio. Bizkarreko kapa gorriaren azpiko tolestaturako hegoak zabaldu eta hegan abiatuko da, zorri bila, lehen oinez, orain hegan. Amonduta bada ere apetitua ez du makala izango, zortzi eguneko gosea berdintzeko zorri mordoxka beharko du...

GILLES SAN MARTIN-CC BY SA

Amona mantangorriaren arrautzak hori daudenean bildu behar dira.

Zorriak ere ez dira motzak. Amondu, hegoak garatu eta alde egin dezakete. Inurriak laguntzaile finak dituzte: zorriak landarea zulatzen duenean haren izerdi gozoa jariatzen da. Inurriak, izerdia baliatu ahal izateko, zulatzaileak babesten ditu. Eta amona mantangorriak uxatzen ditu, zorriak jan ez ditzan. Amondutako mantangorri hegadunek alde egingo dute, baina beldar mantsoek inurrien eraso jasanezina izango dute. Mantangorrien lanari laguntzeko, inurriek landarean gora igotzea eragozten zaie: enborrean itsaskorra den gairen bat edo likadun gerriko bat jarri, bertan itsats daitezten. ■

JOSE RAMON MILLAN DE AGIRRE

Lotik harago

LO-BELARRA deitzen zaie bi ahizpei: *Papaver rhoeas* eta *Papaver somniferum*. Lehenak izen ditu, baita ere, ansalakuera, asunkuerda, kukurruku, melingorri eta mitxoleta. Bigarrenak loerazlea, loeragilea eta opio-belarra.

Lehena labore soroetan nahasia ikusten zen lehen, baita hondartza inguru naturale-tan ere. Bietatik desagertzen ari da: inguru naturalak etengabe hondatzen ari gara eta nekazaritza gero eta industrialagoak gero eta soro txiroagoak dakartza.

Bigarrena ikustera ez gaude ohituta. Lorategi berexiren batean akaso... Han-hemenka, ordea, soroka opio-belar ere topa dezakezu. Argazkikoa Arabako Beranturi edo Berantevillakoa da. Honelako gero eta gehiago ikusiko dugulakoan nago. Opioa sortzeko baliatzen da. ■

Bizi Baratzea umore grafikora iritsi da: Goian Unai Iturriagak *H28* hilabetekari saretirikoan eginikoa eta behean Antton Olariagak *Berriako* Zakilixut tiran eginikoa. Hurrengo eremua... bertso saioak?

Bizi Baratzea liburuaz Errekondok Hernaniko Karabelekon emandako hitzaldiaren bideoa ikusgai www.argia.eus/multimedia helbidean.

Eskuratu liburua sinaturik

Bizi Baratzea ARGIAN erosiz gero, Jakobak Errekondok eskuz sinatutako hitz batzurekin jaso dezakezu liburua.

Egileak herriz herri ematen dituen hitzaldietan ere (ikus ondoko zutabea non-noiz) baduzu sinaturik eskuratzeko aukera.

Eskaerak

Salneurria: 23 €
Harpidedunentzat: 19,50 €

☎ 943 371545
www.argia.eus/denda
denda@argia.eus

Zure saltokian liburua salgai jartzeko, deitu.

 @bizibaratzea · Informazio gehiago: www.argia.eus/bizi-baratzea

AURKEZPEN HITZALDIAK

herriz herri

Jakoba Errekondok baratzeari buruzko bere jakintza herritarrekin partekatuko du Euskal Herri osoan.
Hauek dira ondorengo hitzorduak:

Uztailak 9 Ainhiza-Monjolose

Euskal Herriko Laborantza Ganbaran, 21:00etan.

Uztailak 19 Subilla Gasteiz

Frackanpadako azken eguneko azoka ekologikoan, eguerdian (ordu zehatza zehazteke).

Irailak 23 Algorta

Egizu! elkarteak antolatutako Uribe Kostako Irakurzaileen Txokoaren barruan.
19:30ean, lekua erabakitzeke (eguraldiaren arabera).

ANTOLATU ZURE HERRIAN

Jar zaitez gurekin harremanetan eta behar duzun informazioa eskuratu duzu.

sustapena@argia.com
☎ 943 371 545

Hilezkortasun nahiak hilda

Betiko gaztetasunaren iturria (1549), Lucas Cranach Zaharraren koadroa. Askok bilatu dute hilezkortasuna, baina, oraingoz, ez du inork lortu. Eta batzuek heriotza aurreratu dute ahaleaginean.

TXINA, K.A. 210. Qin Shi Huang lehen enperadorea hil zen, betiko bizitzaren bila egindako ahalegin guztiak alferrikakoak izan zirela agerian utziz. Zhifu uhartean betiko bizitzaren elixirra topatuko zuelakotan, hainbat espedizio bidali zituen Penglai mendi mitikoaren bila eta bera ere hirutan saiatu zen hara iristen. Halaber, gorteko alkimistak buru-belarri lanean jarri zituen heriotza saihesteko bidearen bila. Mende luze alkimistek merkurioa panazea horrekin lotu izan dute, eta Qin Shi Huangi ere merkurio pilulak ematen omen zizkieten.

Ustez, hilezkortasun pilula horiek pozoituta hil zen enperadorea. Hala ere, bizi zen artean, inoizko mausoleorik ikusgarriena eraikiarazi zuen, berpizteko itxaropenez, eta terrakotazko gudari ezagunen artean ehortzi zuten, garaiko iturrien arabera, merkuriozko ibai artifizialez inguratuta. Enperadorearen hilobia oraindik zabaldu ez duten arren, inguruan merkurio arrastoak aurkitu dituzte ikerlariek. Baina Qin Shi Huang bizi-rik aurkitzeko itxaropenik ez dute.

Merkurioa bezala, gazteen odola betiko gaztetasunaren elixirra izan da luzaroan. Banpiroen fenomeno ere uste horri lotuta dago. Aleksandr Bogdanov zientzialari errusiarrak odol transfusioekin hainbat esperimentu egin zituen XX. mendearen lehen herenean. Ikasle gazteen odola pertsona helduagoei sartzen zien,

baina transfusio gehienak bere buruari egin zizkion. Esperimentuen txostenetan idatzi zuen odola aldatzen hasi zenetik gazteago sentitzen zela eta buruko ilea galtzeari utzi ziola. Bogdanov 1928ko apirilaren 7an hil zen, 54 urte zituela, malaria zeukan gazte baten odola hartu ondoren. Bogdanovek ez zuen zorte handirik izan, baina odola, gehienetan, ez da merkurio bezain toxikoa, hainbat txirrindularik edo The Rolling Stones taldeko kide "betigazteek" agerian utzi dutenez.

Urre likidoa ere alkimisten edabe magikoen artean izan da luzaroan. Diana Poitiersekoa (1500-1566), Henrike II.a Frantziakoaren maitalea, metodo horren zalea zen. Garaiko kroniken arabera, Dianaren edertasuna paregabekoa zen eta 66 urterekin hil arren askoz gazteago ematen zuen. 2008an gorpuari egindako analisietan urre kantitate handiak atzeman zituzten, eta heriotzaren arrazoia metal preziatua izan daitekeela uste dute adi-tuek. Gaitz erdi, garai hartan 66 urteko bizialdia ez baitzen batere laburra.

Sokushinbutsu edo monje budisten auto-momifikazioak arrazoi espiritualagoak ditu atzean, baina emaitza bera; eternitatea jomuga, deshidratatuta hiltzen ziren lekaideak.

Gizakiak beti bilatu izan du hilezkortasuna, Antzinako Egiptoko momifikazioetatik hasi eta egungo kriogenizazioa. Baina bi kasuetan subjektua hil arte zain egoten dira metodoa aplikatzeko. Badaezpada. ■

Arrastoak

80 urte aparkalekua ordaintzen

OKLAHOMAK (AEB) hazkunde ikaragarria izan zuen 1930eko hamarkadan, petrolioari esker. Automobil parkearen hazkundera are ikusgarriagoa izan zen, erregai merkearen eskutik: hamarkada eskasean 3.000 auto izatetik milioi erdiraino iritsi zen konderria. Oklahoma Hirian zirkulatzea eta, batez ere, aparkatzea, geroz eta zailagoa zen. Orduan, hiriko Merkataritza Ganbarak Carl C. Magee abokatu eta enpresa-gizon arrakastatsua izendatu zuen Trafiko Batzordeko presidente. Arazoa konpontzeko parkimetroa asmatu eta patentatu zuen Mageek; 1935eko uztailaren 16an jarri zituzten lehenengo hamalau gailuak hiriko kaleetan. Parkimetroak onddoak bailiran ugaltu ziren berehala.

“Publikoak gustuko ditu”, esan zuen orduan *The Oklahoma News* egunkariak azken mende-ko asmakizun gorrotatuenetari-koari buruz. Egunkariaren jabea Carl C. Magee bera zen. ■

Oklahoma Hirian 1935ean jarritako lehen parkimetroetako bat.

«Autogestioak irabazitako espazio bakoitza instituzioek galdutakoa da»

Anarkismo garaikidearen aurpegi esanguratsuenetakoa da Carlos Taibo (1956, Madril). Desazkundera, altermundismoa, libertarismoa eta Europa ekialdeko gatazken inguruan pentsatu eta idatzi izan du gehienbat. Aurreneko hirurak lantzeko gelditu gara Madrilen. Zuhurtzia eta hitz zainduak medio, praktika libertarioen gorakada ukaezin baten aurrean gaudela hautematen du. Memento historikoak galtzada ahalbidetu duelakoan.

| JURGI ARRUTI AGIRRE |

Argazkiak: Manon Dumont

Irakaskuntza, osasungintza eta banku publikoa aldarrikatzen diren honetan, "autogestionatua" eta "publikoa" bereizi egiten dituzu zuk.

Eztabaida gorabeheratsua da. Eta ez daukat irtenbide magikorik, aitortzen baitut mundu libertarioan hedatu diren bi pentsamenduak direla legiti-

moak eta biek dituztela ahulguneak. Lehenengoak dio: publikoa, kontzeptu gisa, baztertu egin behar dugu; gizarte paralelo bat eraiki behetik,

“Proiektu politiko batek autogestioa alboratu eta estatu-ekintzak mahairatzen dituenean, epe urriko traza duen etorkizuna iradokitzen duenean, ezinbestean, sozialdemokrazia da. IU eta Podemos proiektu sozialdemokratak dira”.

komuniket, esaterako, eskola libertarioak eraikiz. Eta badago beste alderdi bat honakoa dioena: hori ondo dago, baina ezin ditugu egitura publiko guztiak kapitalaren esku utzi, egun Estatuarenak diren egitura publikoak autogestionatu behar ditugu, Estatuarenak izaten jarrai ez dezaten. Bigarrenaren alde kokatzen naiz ni, kasu honetan, arrazoi pragmatikoak direla bide. Gizarte mailakatu honetan azpialdean kokatzen direnei eskola eta osasun publikoa kentzen bazaizkie, esango nuke etorkizuna are triste eta beltzagoa bilakatuko zaiela, literalki. Beraz, zentzudunagoa iruditzen zait publikoa dena autogestionatzeko borrokatzea, onartzen delarik, baina, badiela autogestionatu ezin diren segментuak. Hori hala, arazoa birjaio egiten da hemen.

Sozialdemokrazia gogor kritikatzan duzu.

Uste dut ez duela zentzu handirik honetaz hitz egiteak, eurak bakarrik auto-kritikatzen dira eta. Zer proiektu alternatibo babesten du sozialdemokraziak? Kasurik onenean, kapitalismoaren kudeaketa –kapitalismoa modu zibilizatuan kudeatu ahal izan-

go balitz gisan– eta sistemaren arauen onarpena perspektiba doilorenetik. Europako sozialdemokrazia mendebaldarrak TTIPari eman dion babesa horren guztiaren adibide klasikoa dela uste dut.

Proiektu politiko batek autogestioa alboratu eta estatu-ekintzak mahairatzen dituenean, epe-urriko traza duen etorkizuna iradokitzen duenean eta kapitalismoa ezbaizten ez duenean, hori daukaguna, ezinbestean, sozialdemokrazia da. Eta sozialdemokraziak dena urpetzen duela dirudi. IU eta Podemos proiektu sozialdemokratak dira.

“Gizarte mailakatu honetan azpialdean kokatzen direnei eskola eta osasun publikoa kentzen bazaizkie, etorkizuna are beltzagoa bilakatuko zaie. Beraz, zentzudunagoa iruditzen zait publikoa dena autogestionatzeko borrokatzea”

Onartu beharra dut sektarioegia izatea ez dela komeni. Sozialdemokrazia kontsekuentea eta saldutako sozialdemokrazia bereizi beharko lirake. Lehenengoak hain dira urriak, baina, uste dudala euren gurea baino proiektu utopikoagoa dela.

“Utopia” adieraren zentzu peioratiboa aletzen duzu, baina. Marx eta Engelsek karga gutxiesgarri hori atxiki zioten: Fourier eta Owenen sozialismoa utopikotzat joz eta euren materialismo historikoa zientifikotzat.

Ez daukat ezer utopiaren aurka. Utopia oinarritzko elementua da; halaberrezkoa. Gizarte ezberdin bat eraiki dezakegula adierazten digun elementu mobilizatzailea da. Egia da utopia kontzeptu gisa oso zabala dela eta izan ditzakeela kritikagarriagoak diren alderdiak. Utopia oso urrun dagoen amets bat bailitza interpretatuz gero, egia da, dimensio desmobilizatzailetik ere izan dezake. Nik, hala ere, ez dut ezer utopia hitzaren kontra.

Posible da programa ez-sozialdemokraten presentzia estatu liberalaren markoaren barruan?

Bai, Estatuan sinesten duen ezker komunista tradizionalarena. Kontua da, alta, bide itxia iruditzen zaidala berau. Esperimentu sobietarraren kasuan, bere agerpen ezberdinetan, ondorioztatu behar da ez zela proiektu alternatiborik egon. Estatu-kapitalismo burokratiko. Ez du kapitalismoaren unibertso historiko eta sozialarekin apurtzen, erretorikak justu aurkakoa ondorioztatzea aholkatzen duenean. Zentzu horretan, onartu dezaket kontzeptualki badagoela sozialdemokraziaren ezberdina den proiekturik, baina gertakariak birrinduta amaitzen dute. Estatuaren eta kapitalaren makineriaren engranajeak pipiatuta.

Estatuari buruz, diozu: “Ez du zentzurik berau kontrolatzea eta bideratzea kapitalarekin akabatzea bada xede”.

Beste modu batean esango dut: gizarte zentzu positiboan transformatzeko Estatu kontrolatu behar duela uste duena oker dago. Estatuak eta atzean aurkitzen den maki-

neria kapitalistak xurgatu egiten du horrela pentsatzen duena. Egiazki, baina, gure artean, eztabaida egonkorragoa da. Kontenpla daitezkeen ekintza politiko gehienek ez dute gizartea transformatzerik asmo izaten. Kasu honetan, Estatuaren inguruko eztabaida bigarren maila batera igarotzen da. Badago aurretiko bat: zer proposatzen duten Estatua erabiliko dutela diotenek. Daukagunaren ezberdina den ezer berririk ez dute proposatzen. Daukagunaren kudeaketan aldaketak.

“Kapitalismoari ihardetsi nahi dion mugimendu orok ezinbestean hiru oinarri izan behar ditu: desazkundera, autogestioa eta antipatriarkalismoa. Hiru euskarri horietatik baten bat falta den heinean, akabatu nahi den sistemaren elementuak erreproduzitzen ariko da”. Estatu liberalaren markoan barne mugimendu altermundistak identifikatzen duzu?

Hemen bigarren puntua, behintzat, agerikoa da. Autogestioaren logikak irabazitako espazio bakoitza Estatuaren logikak galdutako espazioa da, eta alderantziz. Hori ez ulertzeak harritzen nau, bai baitago jende bat hauteskundeetan parte hartu nahi duena espazio autogestionatu horiei jarraipena emateko asmoarekin. Arrazoibide errespetagarria da, baina nik ez dut ulertzen. Instituzioetan parte-hartzea gizartea des-autogestionatzea da. Hori hala, hor kontrarian bat dago. Autogestioa aldeztan ari bagara, esan nahi delarik behetik hartzen direla erabakiak, instituzioen logikan atzera egiten ari gara.

Teknikoki Estatuak ahalbidetu dezake autogestioa, hala ere.

Nik ez dut adibiderik ezagutzen. Eredu klasikoa iraultza sobietarra da. Iraultza sobietarra oinarritzko gai batekin hasi zen: behetik autogestionatutako iraultza, sobietetatik. Estatuaren logika indarka sartzen denean, sobietak logika independente gisa deuseztatzen dira. Era guztietako proiektu autogestionatuak desagertzen dira. Edo okerragoa dena: erretorikoki subsumitzen.

Anarkistak Estatuarekin gehiegi obsesionatzen direla ere ohartarazten duzu.

“Gizartea zentzu positiboan eraldatzeko Estatuak kontrolatu behar duela uste duena oker dago. Estatuak eta atzean aurkitzen den makineria kapitalistak xurgatu egiten du horrela pentsatzen duena”

Egia da. Anarkista asko daude modu legitimo batean Estatuak esan nahi duena zalantzan jartzen duten heinean, Estatuaren atzean kapitalaren logika dagoela ahanzten dutenak. Hori hala, ez diote kapitalaren logikari behar adina atentzio jartzen. Eta nire ustetan garrantzikoagoa da bigarrena, joko-arau nagusiak biltzen dituelako. Ez hori bakarrik. Askotan oroitzen dut alienazio eta esplotazio modu asko daudela Estatutik igarotzen ez direnak. Horrenbestean, Estatuarekin obsesionatzen bagara, norabidea galtzen ari gara gure gizartea ezaugarritzen duten elementuekiko. Ulertzen dut deriba hau justifikagarria dela pentsamendu libertarioan. Besteek Estatu instituzio gisa idealizatzen duten heinean, ni obsesionatu egiten naiz instituzio horrekin, horrenbeste, ezen errespetagarria, onargarria eta bateragarria den kritika egiten dudala. Beste elementuen ahanztura ekar dezake horrek.

Zure ustez desazkundera ukaezina da egin beharreko prozesu gisa, besteak beste lurreko lehengai naturalak mugatuak direla.

“Alineazio eta esplotazio modu asko daude Estatutik igarotzen ez direnak. Estatuarekin obsesionatzen bagara, norabidea galtzen ari gara”.

ko. Bi deshazkunde-eredu bereizten dituzu, xehe azalduta: goitik beherakoa eta behetik gorakoa.

Bai, esaten dudana da, hein handi batean, ukatu ezin den prozesu bat dela desazkundera kolapsoa gero eta gertuago dagoelako. Beste bizitza-agertoki batera ohitzea egokituko zaigu, askoz errekurtsu gutxiagorekin. Goitik beherako perspektiba mundu mailako biztanleriaren zati bat sarraskitzean oinarritzen da: sobran dago populazioa, beraz, zokoratu beharra dago, edo sarraskitu, kasurik txarrean. Behetik gorako perspektibak dio: gutxiagorekin bizi gaitzek eta gai gara beste agertoki batera egokitzeko: harreman-ondasunak ondasun materialak baino gehiago balioesten diren jokalekura. Uste dut bereizketa hori legitimoa dela, baina —eta nahasmena sor dezake honek— goitik beherako desazkundera babesten dutenek ez dute “deshazkunde” adiera erabiltzen. Perspektiba kritikoak “ekofaxismo” eta “darwinismo sozial militarizatu” kontzeptuak darabiltza.

“Esaten da: lurrak, nik zer dakit ba, bost mila milioi edo hamar mila milioi gizakientzako edukiera baino ez du. Eta beste espezieak zer? Ez dute axola? Hori planteatzeko gai ez bagara, garrantzikoak uste ditugun beste gauzak ere nekez konponduko ditugu”.

Sakonago azal dezakezu ekofaxis-moa kontzeptu gisa?

Sobran dagoela ulertzen den biztanleriaren masakrean oinarritzen dira proiektuok. Honek esan nahi duena da kontzientzia ekologiko batek ez duela elkartasun-proiektuen sorburu izan behar ezinbestean. Kontzientzia ekologiko batek ondoriozta ditzake enajenazioan eta sarraskian oinarritutako proiektuak. Horixe litzateke ekofaxismoaren logika.

Uler daiteke desazkundea landa-eremuen nagusitasunean oinarritzen dela, hiri-eremuen kalterako.

Hori dimentsioetako bat da. Ez nintzateke aurkakorik esaten ausartuko, hala ere, hanka sartuko genuke desazkundearen proiektua hiritarra landatartzera murriztuko bagenu. Desazkundearen proiektuak gauza gehiago hartzen ditu kontuan: bizitza sozialaren gailentasuna bilatzea (landa zein hiri-bizitzan), aisia sortzailea, azpiegitura askoren tamainaren iraultza, bizitza lokalaren berreskurapena, neurritasuna eta abar. Kontua da, gure gizartearen deribari jarrai, megalopoliak eraikitzen joan gara eta ezin imajina daitekeela desazkunde-proiektu bat desurbanizazio eta berlandatartze perspektibatik ez bada. Hala ere, ez dut uste kontu hau modu erradikalean pentsatu behar denik, hiriak desagertu behar direla pentsatzeraino.

Hiriak duintzeko prozesu asko daude, hiri-baratzeen bitartez eta abar. Paris elikagaiz auto-hornitzen zen duela mende bat; ekarri beharreko elementu interesgarria da. Hori kapitalismoaren logika merkantilistak birrindua izan da. Trantsizio etapa batez hitz egin behar da, eta etapa horrek esan nahi du oraingo logikaren parte diren ele-

“Paris elikagaiz auto-hornitzen zen duela mende bat. Hori kapitalismoaren logika merkantilistak birrindua izan da”

mentu askorekin burutu beharko dela trantsizio hori. Ezin dugu pentsatu etzi hiriekin akabatu eta landa-bizitza eraikiko dugunik.

“Ezker politikoari iraultza zer den galdetuz gero, ‘gizakia erdigunean jartzear’ erantzungo du, setatsu. Ez da ohartzen mundua nazkatuta dagoela gizakiaz. (...) Espezieari traizioa egiteko mementoa iritsi da. Ez baita inolako gizadirik existitzen, lurtarrak eta etsaiak baino. (...) Iraultza gizonari gerla-adierazpen bat egitean datza. Lurra ipiniz erdigunean”. (Comité Invisible, *A nous Amis*, 2014ko urria).

Mugimendu erradikaletan presentzia duen diskurtsoa da. Argudioa muturrera eramanez, adierazten dute ama lurrari eta planetaren logikari egin diezaiokegun ekarpen nagusia espezie moduan gure buruaz beste egitea dela. Hautsi ditugun orekak berreraikitze modu bakarra litzateke. Filosofiko ki oso serioa den argudiaketa da, baina ez da oso serio hartu behar ez baitut jakin esaldi hori agertu zue-nak lehen pausoa eman duenik.

Baina argumentu horiek interesgarriak iruditzen zaizkit, naturarekin dugun harremana modu ezberdinean berreraikitze beharra ilustratzen baitute, eta onartzen, gu gara subjektu nagusia. Planetaren muga demografikoen inguruko eztabaidekin ematen da aditzera hori. Esaten da: lurrak, nik zer dakit ba, bost mila milioi edo hamar mila milioi gizakientzako edukiera baino ez du, modu bidezkoan. Eta beste espezieak zer? Ez dute axola? Oso garrantzitsuak diren itaunketak dira, diskurtso antiespezistak erdigunean kokatzen dituen, gainera, ez baita marjinala. Hori planteatzeko gai ez bagara, garrantzizkoak direla uste dugun gauzak ere nekez konponduko ditugu. ■

IÑIGO URRUTIA, UDAL LEGE EGITASMOAZ

«Udalek gaztelania hutsean jarduteko aukera izatea oso arriskutsua iruditzen zait»

Ondo bidez, aurki onartuko du EAEko legebiltzarrak udalei eskumen gehiago emango dizkien Udal Legea. Euskarari buruz zer dioen galdetu diogu Iñigo Urrutia EHuko legelariari. Udalerrri euskaldunak babestuago egongo direla dio, baina aukera galduak ere zerrendatu ditu.

| ONINTZA IRURETA AZKUNE |

IÑIGO AZKONA

“Nik ondoko parametroa proposatuko nuke: Orubea elebitasuna izatea, eta hortik gora, eta egoera soziolinguistikoa kontuan hartuta, elebakartasunera hurbiltzeko bidea zabaltzea, euskarazkoa, normaltasun osoz”.

Zer ekarpen egin du Udal Lege egitasmo honek?

Nahitaezko lege proiektua dela esan daiteke, bereziki Estatuko Gobernuak toki-administrazioaren arloan indarrean jarri duen eraberritze oro-

korrazi aurre egiteko. Udal Lege proiektuak hainbat arlo arautzen ditu, udal eskumenak, finantzazioa..., eta euskarari ere tokia egin zaio.

Beharrezkoa zen euskara lantzea udalerrri mailan, euskaraz jarduten

duten udalerrriak lege estaldurarik gabe ari direlako. Euskararen Legeak, 1982an, bi sistema aurreikusi zituen, bata udalerrri euskaldunei begira eta bestea orokorra. Geratu den sistema bakarra, siste-

Behar adinako lege babesik gabe ere aurrera egiten

UDAL ASKOTAN, azken lau urteotan batik bat, pauso inportanteak eman ditugu hizkuntzaren normalizazioan: euskaraz ari gara lanean, ahoz eta idatziz. Asko kosta zaigu ele bitan lan egin beharraren (egia osorik esateko, gaztelaniaz sortu eta euskarara itzultzearen) mentalitatea urratzea eta euskaraz lan egiteari zilegitasuna eta balioa ematea. Bide hori legearen babesik gabe egin dugu, agintari eta langile batzuen ausardiaz eta borondatez. Eta izan dira erasoak eta ekaitzak, eta nola edo hala egin diegu aurre, legeak ez baitzuen behar adinako babesik ematen.

Euskarari atal bat eskaini diote EAEko udalen autonomia eta eskumenak indartu nahi dituen lege proposamenean. Zer berri dakar proposamenak guretzat, udaletan euskararen erabilera normalizatzen ari garen teknikariontzat? Hori da Hernanitik erantzuteko eskatu didatena. Eta Hernanitik, Adarra mendira begiratuta, gandu handi samarra ikusten dugula esan behar. Erdi bideraino seguru samar joateko babesgarriak jarri dizkigute. Estatuko ordezkariak ez gaitu amildetako beste beste administrazio

DANI BLANCO

batera dokumentuak euskara hutsean bidaltzen ditugunean, edota udaleko idatzi batzuk euskara hutsean idatziko ditugulako. Horiek babes juridiko osoa izango omen dute proposamen berrian. Baina, Besabitik gora Adarrako tontor aldera abiatu nahi duenak (alegia, Madrildik etorri diren erasoei aurre egiteaz gain udalak beren eguneroko bizitzan benetan euskaraz funtzionatzea nahi duenak) lehen bezalaxe joan beharko du, amildegiaren ertzetik eta babesgarriarik gabe, ausardiaz eta borondate handiz.

**Malores Etxeberria,
Hernaniko Udaleko
euskara teknikaria**

ma elebiduna da. Zurrunegia da zenbait testuingurutarako, adibidez, euskaraz funtzionatu nahi duten udalerrientzat, euskaraz eta gaztelaniaz egin beharra baitute. Beharrezkoa zen euskarazko jardun normalari babes juridikoa emango dion lege bat indarrean izatea.

Beste ekarpen bat ere egin du. Hemen, jurisprudentzia oso mugakorra izan dugu. Katalunian eta Galizian adibidez, botere judizialak sententziak eman dituenen naturaltasunez jaso du udalek katalanez edo galizieraz lan egiteko aukera. Aldiz, EAEn, halako jurisprudentziarik ez da aplikatu eta udalerrri euskaldunek hainbat oztopo aurkitu dituzte, bereziki sententzietan.

Jurisprudentzia horri bestelako irakurketa bat eman ahal izateko oso garrantzitsua da lege baten bitartez euskarazko funtzionamendu normalizatuari estaldura ematea.

Lege honek ordea, udalei euskara lehentasunezko hizkuntza dutela jarduteko aukera ematen al die?

Orokorrean horrela jasotzen du, lehentasunezkoa izan daitekeela aipatu gabe. Besterik da norbanakoak gaztelania erabili nahi badu, hari gaztelaniaz erantzun beharko litzaioke.

Legeak ordea, arazo batzuk baditu. Lehenbizikoa da euskarazko funtzionamendu normala aurreikusten duen neurrian, gaztelaniazko jardun

“Legeak dioenaren arabera, Lizartzako zinegotziak esan dezake ordutik aurrera gaztelaniaz egin behar dela, euskaraz ez dakielako. Ez dauka inolako logikarik, ez dio mesederik egiten inori”

normala ere zilegi bihurtzen duela. Beraz, orain arte udalerriek bi hizkuntzetan funtzionatu behar zuten. Aurrerantzean, udalerriek euskaraz jarduterik izango dute, baina baita gaztelania hutsez ere.

Horrek zein ondorio izan dezake?

Gerta daiteke Barakaldoko Udalak dena gaztelaniaz egitea erabakitzea. Orain arte lege ez zegoen hori egiterik. Nik ondoko parametroa proposatuko nuke: orubea elebitasuna izatea, eta hortik gora, eta egoera soziolinguistikoa kontuan hartuta, elebakartasunera hurbiltzeko bidea zabaltzea, euskarazkoa, normaltasun osoz. Gaztelaniaz jarduteko aukera jasotzea oso arriskutsua iruditzen zait, euskararen ikuspegitik atzeraka joan gaitezkeelako zenbait testuingurutan.

Abanikoa oso irekita uzten du.

Akaso Arabako zenbait eskualdetako herri gehienek erabakiko dute gaztelania hutsez aritzea, barne funtzionamenduko hizkuntza gisa. Hori zilegi bihurtzen du.

Agintean den alderdi politikoaren arabera alda daiteke.

Hala izan daitekeela iruditzen zait. Hizkuntza erabilera sistema berri honi aurkitzen dizkiodan azalpenak bi dira. Batetik, Konstituzio Auzitegiak 2010. urtean zabaldu zuen norabideari estuki jarraitzea, hizkuntza sisteman Konstituzio Auzitegiaren jurisprudentziak ezarri dituen mugak barneratuz. Bestetik, itun politikoren baten emaitza izatea, EAJren eta PSOEn arteko negoziaketetan. Badirudi, udalerrri euskaldunei estaldura ematearen ordainetan, hainbat udali gaztelania

hutsez funtzionatzeko aukera zabaldu zaiela.

Esana duzu beste muga bat baduela lege egitasmoak: udalak euskara hutsez egin ahal dituen dokumentu guztiak ez ditu babesten.

Proiektuak zerrenda itxi bat jasotzen du. Lege ikuspegitik ez diot oinarri nahikorik ikusten. Euskarazko jardunak erabat legezko izan beharko luke, hemen aipatzen diren dokumentuez gain, gainontzeko dokumentazioa ere udal batek euskaraz landu dezake, euskara ofiziala baita.

Logikaren bat badauka zerrenda zehatz horrek?

Espainiako Estatuko 1986ko errege dekretu zahar batean jasotzen den dokumentu zerrenda da, hala nola, osoko bilkuren deialdiak, gai zerrendak, mozioak, boto partikularrak, erabaki proposamenak, eta beste hainbat euskaraz idatzi ahal izango dira. Kontraesana dago. Batetik, Estatuko 1992ko Administrazio eta Prozedura Legearen arabera, Estatuko administrazio periferikoak euskaraz lan egin beharko du eskatzaileak –norbanakoak– euskara erabiltzen badu, eta beraz, espedienteetako dokumentu guzti-guztiak euskaraz jaso beharko ditu. Bestetik, Udal Legearen arabera, gure udalerriek 6-7 dokumentu horiek bakarrik landu ahal izango dituzte euskara hutsez. Eta gainontzekoak? Hori bai paradoxa. Estatuko administrazioan dokumentu guztiak euskaraz eta udalerrri euskaldunetan batzu-batzuk baino ez.

Carlos Urquijo Espainiako Gobernua- ren EAEko ordezkariak salaketak jar- tzeko aukera izango du orduan?

Bai. Euskara gaietan, legeak propio babesten ez dituen jarduerak errekurritzeko aukerakoak dira Gobernu-ko ordezkariarentzat. Segurtasun juridikoa areagotzea behar dugu beraz.

Euskararen alde adostasuna eta ausardia

Zer ekarpen egin du egitasmoak?

UEMAren ustez Udal Legearekin pauso bat aurrera emango dugu. Udalei euskara lantzeko eskumena bera aitortzea urrats garrantzitsua izango da. UEMA mankomunitate gisa existitzeari berari ere legezkotasuna aitortuko dio Udal Legeak. Eta zalantzarik gabe, urrats garrantzitsua da hori. Horrez gain, 10/82 Euskararen Legeak eragiten duen ele biko funtzionamendu zurruna ere eteteko saiakera ikusten zaio, eta udalen lan eremuan, bereziki, euskara hutsez lan egiteari bidea zabaltzen dio lege berriak.

Zein ahalgune ditu?

Gure ustez hutsune garrantzitsuak ditu. Lehenengoa da udalei euskara sustatzeko eskumena eman bai, baina obligaziorik ez diela jartzen. Hala, une bakoitzeko agintarien esku geratzen da euskara sustatu edo ez sustatu. Horrez gain, legean euskaraz aritzeari mugak jartzen zaizkio. Kasuren batean, indarrean dagoen Euskararen Legearen inguruan egindako interpretazio murritzaileenak ezarritako mugak ere ez ditu gainditzen. Eta gure ustez hor euskaraz aritzeko aukera zabalagoa utzi beharko litzateke. Hizkuntza paisaia ele bietan egiteko derrigortasuna ezartzen du, kasu guztietarako, eta abar. Gainera, arautu beharko liratekeen beste

UEMA

hainbat kontu arautu gabe uzten ditu: kontratazioen kontua, egoera soziolinguistikoan eragina duten erabakien aurrean, eragina neurtu eta neurriak hartzeko premiak, eta abar.

Finean, euskararen kontua gehiegi landu gabe dago Udal Legean. Garrantzitsua da EAEk bere Udal Legea izatea, bestela estatukoaren menpe egon behar dugulako, baina hizkuntzaren kontuarekin oso azaletik aritu direla uste dugu. Hori eta gero, Udal Lege horrez gain, euskararen erabilera arautzen duten lege eta jarraibideekin egungo egoera hobetzeko adostasuna bilatzen hasi beharko dugu nahitaez. Euskararen normalizazioan, legeak ere alde beharko ditugulako.

Maren Belastegi,
UEMAko lehendakaria

Adibide bat eman dezakezu?

Azpeitian errepidea pasatzekoa da. Udaleko idazkariak txostena egin behar du esateko ea hirigintza araudiarekin bateragarria den proiektua. “Idazkariaren txostenak” dokumentua ez dago zerrenda horretan.

Konpontzea oso erraza da, “eta gainontzeko dokumentuak” edo halako klausula bat jar daiteke, edo dokumentu zehatzik aipatu barik esan daiteke euskaraz lantzen diren dokumentu ofizial guztiek eragin juridikoa izango dutela, beti ere

Babeslea: IVAP

 HERRI ARDURALARITZAREN EUSKAL ERAKUNDEA euskal.eus	 Enplegu Publikoa Lan-eskaintzen harpidetza Lan-geltzak (Eusko Jaurlaritza) Beste administrazioetako lan-eskaintzak Hautaketak Ondakortza, 2014-15eko Enplegu Publikoaren eskaintza Ertzaitzaren XXV. Promozioa	 Prestakuntza Administrazio orokorra Toki Administrazioa Foru aldundiak Berezikiak hizkuntza prestakuntza EVEU Prestakuntza jardueren homologazio prozedura	 Euskara Euskarazko ikasketak Hizkuntza eskakizunak Berezikiak hizkuntza prestakuntza Argitalpenak Euskaraz lan egiteko baliabideak EZO - Hizkuntza Zehaztu Ofiziala
--	---	---	--

Teilatu berria euskararen eraikinean

GAI HAUETAN ohituta ez gaude-nontzat, zail suertatzen zaigu ulertzea norainoko garrantzia duen lege honek. Baina labur esanda, pisu –eskuduntza– gehi-ago emango zaie udalei eta euren ordezkari-egun Eudel– bere esparrukoak diren gaiak antolatze-ko eta kudeatzeko orduan. Eta udal aginpide edo eskumen horien barruan, euskararen normalizazioari dagokiona.

Ez dut uste, alabaina, zeregin horietan jarduten dugunok alda-ketarik nabarrituko dugunik, baina egia da kanpoko erasoetatik –azken boladan bortitzak– babes-teko lege berri hau bezalako teila-tu sendo bat behar genuela aspal-ditik, orain arteko euritako ahul, higatu eta itoginez bete ordez-teko. 35 urte luze behar izan dugu genuena beste modu apainduago batez aurkezteko: EAEn euskara hizkuntza ofiziala dugula, berez-koa, eta euskararen erabilera nor-mala eta orokorra izango dela toki-erakunde zereginetan eta, gainera, euskara toki-erakunde-jardueretan zerbitzu- eta lan-hiz-kuntza izango dela. *Et voilà...*

Udalei eskuduntzen pisu nagusia uzteak babesa bermatuko lioke euskarari, egunen batean Eusko Legebiltzarra euskararen kontra-ko indar politikoz beteko balitz.

F.M. MK UTZIA

Aitzitik, zereginen atomizazioak perspektiba estrategikoa ukatzen dio garapen nazional orokorrari. Ni zentralizatzearen eta ez saka-banatzerearen aldekoa naiz, batez ere hizkuntza normalizazioa bezalako gaietan, goitik beherako planteamenduarekin, bai, mun-duan diren beste komunitate elea-niztunetan arrakasta handiz egin bezalaxe.

Denborak argituko digu orain ikusi ezin dezakegun etorkizuna. Bitartean, nola ez, bide on asmo onez egindako lege berriari.

Felix Mugurutz Montalbán,
Laudioko Udaleko
euskara teknikaria

norbanakoek baliatzen duten hizkuntza errespetatuz gero.

Berez, hizkuntza ofizialtasunak dakarrena da hizkuntza horretan egindakoak formalki eragin juridi-koak sortzeko ahalmena duela, norbanakoek erabili nahi duten hizkun-tzari kalterik egin gabe. Barne funtzionamenduko dokumentuak euskaraz landu daitezke arazorik gabe, jakinarazpenak eta zerbitzuak eskaintzerakoan, ordea, norbanako-aren hizkuntza eskubideak errespe-tatu behar dira.

Udal Legearen egitasmoak herrita-rri deserosotasunik ezin zaiola era-gin dio. Zer esan nahi du horrek?

Hori jakinarazpenetan erabili beha-rreko hizkuntzari lotzen zaio eta Konstituzio Auzitegiaren 2010eko epai batean dago oinarrituta. Sen-tentzia horren arabera, udalek katalana edo gaztelania normalta-sunez erabil dezakete, beti ere norbanakoei dokumentuak nahi duten hizkuntzan bidaltzen bazaizkie. Norbanakoak hizkuntza aukeratzeko eskubidea duenez, hizkuntza-aukeraketa espresurik egin beha-rrik ez du.

Kontrakoa ere uler daiteke. Uda-lak isuna gaztelaniaz bidali badit balio juridikorik ez diodala emango esan dezaket, nire hizkuntza ez due-lako asmatu.

Erakundeak asmatu behar du norba-nakoak nahi duen hizkuntza? Ondo-rio zein litzateke, ele biz bidali eta arazoa gaidituta?

Konstituzio Auzitegiak buruan daukana hori litzateke, bi hizkun-tzetan bidaltzea, horrek ez dio ino-lako deserosotasunik sortzen norbanakoari. Halere, Konstituzio Auzitegia ideia hori adieraztera ez zen ausartu, hizkuntza sistema ezar-tzea erkidegoen eskumena baita, eta elebitasun orekatua aukeratatik bat baino ez da, berezko hizkuntzaren erabilera normalizatuarekin batera. Betiere, berriro diot, norbanakoek dokumentuen hizkuntza aukeratzeko eskubidea dute. Epaiaren arabe-ra, norbanakoak ez du zertan jarre-ra aktiboa hartu hizkuntza aldatu dadin. Imajinatu: orain udalak euskaraz bidaltzen dio isuna norbana-koari. Jurisprudenzia esaten duena da udalak, ezer bidali aurre-tik, ahalegina egin behar duela norbanako horrek zein hizkuntza era-biltzen duen jakiteko, eta hizkuntza horretan bidali. Arazoa da epaiak dioela norbanakoak ez daukala nahi duen hizkuntza zein den adierazte-ko beharrik, administrazioak asma-tu behar du. Nahiko gauza ulergai-tza da.

Udalerri euskaldunetara ekarrita. Ele biz egitea saihesteko aukera izan daiteke herritarrei lehentasunezko hizkuntza galdetzea?

Nire ustez ez da deserosotasun handia hizkuntza batean jaso, eta beste hizkuntzan nahi baduzu eska-tzea. Deserosotasun txikia izan dai-teke, eramangarria.

Euskara hutsez aritzea hobesten duzu, baina gerta daiteke norbanako-ren bat kexatzea edo Urquijo berriz etortzea.

Udal Legean jarri ahal zen udalek errespetatuko dutela norbanakoen hizkuntza-aukeraketa... edo horre-lako zerbait. Horrekin nahikoa izan zitekeen, jurisprudenzia hori hitzez hitz legera ekarri gabe.

Udalerri euskaldunetarako arrisku bat gehiago.

Udalerri horietan presuntzio bat dago, jende guztia euskalduna dela, edo portzentaje oso altua. Euskara

ulertzen badute zergatik ezin zaie euskaraz normaltasunez jakinarazi?

Euskaraz ez dakien zinegotziak udaleko euskarazko jarduna baldintza dezake?

Legeak dio udalek euskaraz funtzionatu dezaketela normaltasunez, baina muga bat jartzen du: udal korporazioko jende guztia euskalduna bada euskara hutsez jardun daiteke, baina zinegotziren bat erdalduna bada ezin da euskara hutsean aritu.

Legeak ez duela arrazoirik iruditzen zait, udalek halako kasuetan mekanismoak jar ditzaketelako: laburpenak eman gaztelaniaz; gerta daiteke euskara ez hitz egitea baina ulertzea... Legeak dioenaren arabera, Lizartzako zinegotziak esan dezake ordutik aurrera gaztelaniaz egin behar dela. Ez dauka inolako logikarik, ez dio mesederik egiten inori. Ez dut uste benetako arazorik dagoenik, eta arazoren bat baldin badago alderdi politikoek konpondu beharko lukete, eta euskaldunak jarri.

“Orain arte udalerri euskaldunek lege estaldurarik gabe jardun dute, eta alde horretatik, irakurketa erabat positiboa badu legeak”

Legez behartu daiteke zinegotzia euskara jakitera?

Espainiako legediak ez du aurreikusten. Aldiz, Letonian, parlamentuko kide izateko letonieraz jakiteko beharra dago. Giza eskubideen auzitegira heldu zen gaia eta 2002an auzitegiak esan zuen hori zilegi dela. Estatu batek hizkuntza eskakizunak ezar ditzake funtzio politikoak bete ahal izateko, parlamentuaren jardura normalizatua hizkuntza horretan bada. Gipuzkoako Foru Aldundiko Euskara zuzendari ohiak [Zigor Etxeburua] gaia aipatu zuen eta iskanbila sortu zen. Giza eskubideen ikus-

pegitik ez dauka inolako problemarik.

Udal Legea tresna baliagarria dela uste al duzu euskarazko udal jardura normalizatzeko?

Orain arte udalerri euskaldunek lege estaldurarik gabe jardun dute, eta alde horretatik, irakurketa erabat positiboa badu. Udalerri euskaldunak lasaia ibiliko dira. Ahuleziak artezteko aukerak berriz, parlamentuan oraindik badaudela uste dut. Legeak ez du jaso trataera berezirik udalerri euskaldunentzat eta hausnarketa egin beharko litzaiteke. Bestalde, euskarazko funtzionamendua erabat legezko bihurtzen du, baina ordainetan, gaztelania hutsezko jardunari bidea irekitzen dio, pena.

Eta azkenik, jurisprudentziak bere horretan ekarri ditu, muga eta guzti. Jurisprudentzia aldatu daiteke, baina legean jasotzen baduzu jurisprudentziak dioena, zurruna bihurtzen duzu. Zurrunegia, nire ustez, hizkuntza normalizazio gaie-tarako. ■

Kalean da udako

aizu!

- Fanzineak bizi-bizi
 - Jakoba Errekondo arin-arin
 - Uda betean ez aspertzeko, bost aukera
- Euskal Herritik irten gabe**

Urte osoko harpidetza (Hego Euskal Herria eta Espainia) **29 €**

aizu.eus

Garagardoa ere egin daiteke bestela

| LANDER ARRETXE BEREZIARTUA |

Boga

Izaera: Kooperatiba.

Bazkide kopurua: Hiru bazkide langile eta lau bazkide laguntzaile.

Kokapena: Mungia (Bizkaia).

Produktu mota: Garagardoa.

Ekoizpen gaitasuna: 2.000 eta 4.000 litro artean.

GARAGARDO MARKA baten marketin arduraduna da Urtzi Ugalde. Ez da multinazional erraldoiko pieza bat gehiago ordea, beste sei lagunekin batera sortu duten kooperatibakoa bazkide baizik. Horizontaltasunean eta elikadura burujabetzan oinarrituta ari dira euren produktua ekoizten: Boga garagardoa.

Duela lau urte hasi ziren garagardogintzan. Bilboko Kukutza gazte-txean eman zituzten lehen pauso haiek, zaletasunak eta euren baliabide propioekin ekoizti nahiak bultzatuta. 50 litro egiteko gaitasuna zuten orduan. “Zenbait jai eta tabernetan jarri genuen salgai, lagun artean edan eta orokorrean harrera ona izan zuela uste dugu. Urteak joan ahala esperientzia, ideiak eta esfortzua batu ditugu, eta hori guztiaren fruitua da gaur egungo Boga kooperatiba”.

Orain ordea, bi mila eta lau mila litro artean ekoizteko gaitasuna duen fabrika dute Mungian. Taldean ingeniari kimikoan doktoreak eta ingurugiro zientzietako adituak dituztela baliatuz, euren kabuz eta berezko diseinuarekin eraiki dute planta. “Erronka itzela izan da, baina ilusioz eta lan eskergaz, lortu dugu”.

BOGA GARAGARDOA

Horizontaltasunean eta elikadura burujabetzan oinarrituta ekoizten dute garagardoa. Eguneroko erabakiak kooperatibako hiru langileek hartzen dituzte, gai garrantzitsuagoak aldiz asanblea orokorrean.

Bertan ekoizten duten garagardoa ez da multinazionalak egiten dutenaren gisa berekoa. Euskal Herriko lehengaiak lehenetsiz eta modu naturalean egiten dute, pasteurizaziorik eta kaltegarria izan daitekeen gehigarririk gabe. Urtzi Ugaldere arabera, “garagardo industrialekin alderatua zapo eta gorputz bereizgarria eskaintzen dio horrek kontsumitzaileari”.

Kooperatiba, justuena eta eraginkorra

Hasieratik izan dute argi kooperatiba izan beharra zutela, proiektu demokratikoago bat sortzeko tresna juridikoak ematen dituelako. “Azken finean, langileok gara enpresaren kudeaketaren arduradunak. Eredu hau da langileentzat justuena, baita proiektuarentzat eraginkorra ere”.

Zazpi bazkide dira guztira: hiru langile, eta lau laguntzaile. Lanean ari diren hirurek osatutako kontseiluak hartzen ditu eguneroko eraba-

kiak, baina gai garrantzitsuagoak jorratzeko denei zabaldutako asanblea egiten dute.

Finantziarioa ere kolektiboa

Mungiako fabrika martxan jartzen inbertsio handia egin behar izan dute, bai lanari dagokionez, eta baita diruz ere. Horri aurre egiteko, ehun herritar, tabernari, elkarte eta konpartsa baino gehiagoren babes ekonomikoa jaso dute, berme mankomunatu bidez. “Bogalarien sare hori da kooperatibaren benetako altxorra”. Horrez gain, Koop57 finantza-kooperatibak emandako kreditua ere baliatu dute.

Horrela lortu dute Bizkaiko hamar bat taberna eta dendatara Boga garagardo horixka eramatea. Euskal Herriko txoko ugariatiko jai herrikoi eta ekimen kulturaletan ere ari dira parte hartzen, eta pixkanaka gero eta toki gehiagotara zabalduko dute. “Gure helburua, udazkenarekin batera saltokien kopurua bikoiztea da”. ■

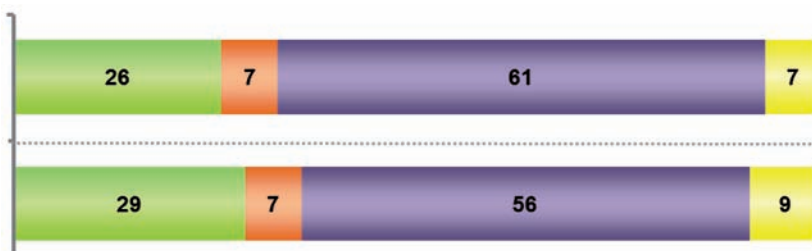
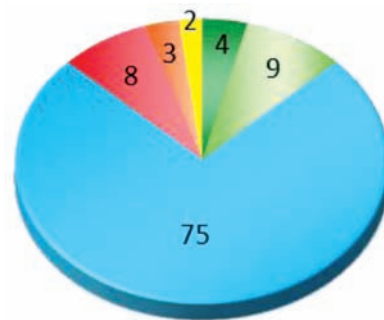
Lau erdaldunetik bat diskriminatuta sentitzen da euskararen aldeko neurriak hartzen direnean

BAIEZTAPEN ZEHATZA ondokoa da: “Euskararen aldeko neurriek erdal-dunak diskriminatzen dituzte”. Beheko grafikoan ikus daitekeen moduan, %26 baieztapen horrekin guztiz edo nahiko ados dago; %61 nahikoa edo guztiz aurka dago; %7 ez dago ez aurka ez alde; eta gainerakoak ez daki zer erantzun.

Bigarren esaldiak honela dio: “Hemen euskaldunen eskubideak urratu egiten dira”, eta herritarren erantzunak: %29 guztiz edo nahiko ados dago; %56 nahikoa edo guztiz aurka dago; %7 ez dago ez aurka ez alde; eta gainerakoak ez daki zer erantzun.

Euskararen gaineko jarrez eta iritziez galdetu die EAEko herri-

rei Eusko Jaurlaritzako Hizkuntza Politikarako Sailburuordetzak. Emaitzak *Euskara: jarrerak eta iritzia*k ikerketa lanean aurki daitezke www.euskadi.eus-en. Besteak beste, euskararen sustapenaz, hizkuntza eskubideez, lan munduaz, euskara-gaztelania-ingelesa hirukoteaz, eta euskararen garrantziaz galdetu diete herritarrei.

Gaztaren azalpenak: Euskara erabili nahi izateagatik askotan diskriminatuta sentitu direnak %4; noizean behin %9; diskriminatuta sentitu ez direnak (euskara jakin edo ez) %75; euskara ez jakiteagatik noizean behin diskriminatuta sentitu direnak %8; askotan %3; eta erantzun ez dutenak %2.

EKONOMIAREN TALAIAN • TERMOMETROA

Troikak otzan nahi gaitu

GREZIA IGAROTZEN ARI DEN EGOERA, burujabea den beste edozein herri ere igaro dezake. Beraz, orain badakigu. Igandeko erreferendumeko emaitza edozein izan zitekeen, baina ondorioa iguala. Funtsezkoa da Europako Batzordea, Nazioarteko Diru Funtza eta Europako Banku Zentrala barne dituen Troiak, herri eta gobernu guztiak otzan nahi dituela, bere politika austeriziden eta murrizketa sozial nahiz laboralen menpe.

Nahi dute Europa bat euren tankerakoa, merkataritzara emana. Horretarako xantaia erabiltzen dute, joko zikina, asfisia ekonomikoa eta terrora, herritarrek euren politikak onar ditzaten. Greziarren izua zabaldu nahi izan dute esanez erreferendumean EZ ateraz gero –Troikaren politiken kontrakoek defendatzen zutena– kaosa eta hondamena etorriko zela herrialdearentzat, baita Eurogunetik ateratzea ere, egia ez den arren.

Erreferendumen aurreko egunetan fronte guztiak zabaldu dituzte euren politika basati eta antisozialen aldeko botoa jasotzeko. Fronte politikoan Euro-

pako gobernu guztiak aritu dira –baita Eusko Jaurlaritza ere– Troika babesten, bere boterearen beldur antza. Finantzen esparruan burtsak jarri dituzte martxan, kapitalismoaren espresio gorena, gorantz eta beherantz manipulaturik biztanleria larritzeko ezezkoaren aurrean. Medioetan ere, telebistak, irratia eta prentsak orokorrean, Troikaren planteamenduak bideratu ditu eskusiboki, eta ondorioz herritarra presionatu dute BAI botatzera joan dadin. Alferrik baina, Greziarrek planto egitea erabaki baitute.

Azkeneko hauteskundeetan ezkerak irabazi zuen Grezian. Herri heleniarrak amets egiten du, ez Europatik ateratzeko baina aldatzeko; merkatuaren Europa desegin eta herrien Europa eraiki ahal izateko: sozialagoa, justuagoa eta solidarioagoa. Beraz, “amets egiten uzten ez diguten bitartean”, gure lagun Periko Solabarriak zioen moduan, “ez diegu lo egiten utziko”, ez Troikari ezta hura babesten dutenei ere. Horretan ari dira greziarrak.

Juan Mari Arregi

Irrintzi bat entzun da Europa zaharrear: 'Oxi'

Greziako herritarrek gehiengo handiz ezezkoa eman ondoren herrialdearen zor erraldoia kudeatzeko Troikak agindutako planari, ur nahasietan murgildu da Europa osoa. Jokoan daude –garrantzi geopolitiko berezia daukan Greziak euroan eta Europar Batasunean jarraitzeaz gain– austeritate neoliberala eta Europaren barne egituraketa gardenagoa.

| PELLO ZUBIRIA KAMINO |

Gazte eta zaharrak nahasian Atenasen ezezkoaren aldeko manifestazioan. Bozketa aurreko ikerketek iragartzen zutena baino askoz alde handiagoz galdu du Europako agintek gomendatzen zuten baiezkoak.

LURRIKARA GREZIAN, tsunamia Europan. Europako Batzordeari, Europako Banku Zentralari, Nazioarteko Diru Funtzari eta Euro-taldeari *Oxi* esan diote gehiengo handiz greziarrek eta Europa gazterik

zaharkituaren zureriaren habe nagusiak printzatu dira Grezian.

2008ko krisitzarraren ondoren austeritatea errejetatu zuen Europan agintzen duen Troikak. Espainiak obeditu du. Irlandak obeditu

du. Italiak burua makurtu du. Greziak ezetz esan du, bost urtetan erre-medioaren kalteak nozitu ondoren.

Enric Juliana kazetari katalanak aurretik abisatua zuen. “Grezian baiezkoak irabazten badu, benetako

ordena bortizki berresten ikusiko dugu. (...) Europako Batzordearen egoitza den Bruselasko Berlaymont eraikinaren goi-goian iragarki argidun bat piztuko da dioena: ‘*No se puede*’. Ezezekoak irabaziz gero, sare sozialek oihukatuko dute ‘*Si se puede*’, negoziaketak norabide zalantzasuagoa hartuko du eta nabarmenagoak izango dira Barack Obamak, Atenas Moskura hurbiltzeko tentaldietatik urruntzearen, egindako presioak. Oxi agertokian, Syriza bihurtuko da inperio berriaren josturak nabarmenki aldatzeko ametsa duten ezker berrien erreferente garbia”.

Eta hona gu, europarrok, Oxi agertokian. Beldurraren kanpainak ez du funtzionatu. Ortodoxia neoliberalaren formula guztiak irentsirik herrialdea txirotasunera erortzen ikusita, miseriaren erdian bizilagunek elkarri lagunduz bizirauten bost urtez derrigor entrenatuta, azken asteko *corralito*-ak gehiago balio izan du greziarrak haserretzeko, beldurtzeko baino.

Ezer ez da izango berdin Europan Greziako erreferendumaren ondoren. 2008ko krisi handia eta Europan egituraketa neoliberalaren interesguneetan kokatu dira. “Murrizketa gehiago ez, erreforma erreala bai, hori bozkatu dute greziarrek” esan zuen igandean Europako ezkerrearen izar nagusietakoa bihurtu den Yanis Varufakisek.

Denok ikasi dugu asko kanpaina honetan. Nagusiki, Stiglitz eta Krugman bezalako ekonomialari ortodoxoek ere argiki salatua: Europako banku pribatu handiak salbatu ditugula, horiek Greziako politikariak bultzatu ostean herrialdea zorretan leporaino sartzera, kobratzeko estutasunak iritsi zirenean arrapaladan lortu dutela beren sosalak segurtatu eta kobratu ezineko mailegu itzelak zor publiko bihurtzea.

Oraindik pisu handia daukan arren establishmentak zabaldu duen “alemanak langile, greziarrak alfer” irudi sinpleak, gero eta europar gehiago jabetu dira greziarrez gain kontinente osoa bizi dela banku handien eta horiekin ate birakarien bidez lotutako politikarien erabaki okerren gatibu, diru bero errazeko urteetako astakerien pagatzaile.

Thomas Piketty: «Europako zor publikoa berregituratzeko biltzarra behar dugu»

SORGIN HASI-BERRIEN gisan jokatzen duten europar kontserbadore hauei ez badie François Hollandek Frantziaren betoa ezartzen, kanporatzen badute Grezia era bortitz honetan, haren ekonomia itoaraziz, honek Grezian Europarekiko ekarriko duen gorrotoa ezin pentsatuzkoa izanen da. Tsipras agintetik kentzen baldin badute, eta Grezia Errusiara hurbiltzen baldin bada, ultra-eskuindarrek botoak eta jarlekuak irabazten dituztenean Grezian eta berdin Frantzian... Zeren eta herrialde bat eurotik kanporatuko dutenean, eurotik irteteko diskurtso guztiak indartuko dira. Sorgin izan nahi duten horiek uste dute herrialde oso bat bezatu daitekeela austeritatez, eurotik kanporatuz... Egoera izugarri larria da.

Europa krisitik ateratzeko bi gauza behar dira. Europako zorrari buruzko biltzar handi bat. Europa osoko zorra berregituratu beharra dago, ez bakarrik Greziarena, baita Portugalena ere, Italiarena... BPGaren %60 gainditzen duen zor guztia funts komun batean jarri eta berregituratu beharra dago. XX. mendean bertan bai Alemaniak eta bai Frantziak eduki dituzte BPGaren %200 baino gehiagoko zorpetzeak eta horiek berregituratzeko modua egon da. Ez dago alterna-

tiba bakar bat, badira bide bat baino gehiago, motelak eta azkarrak. Zorra kitatuz galtzen dena baino askoz gehiago irabazten baita kitatzearen ondorioz eragiten den hazkundearekin. Sei hila-bete galdu ditugu, zorraren berregituraketaz hitz egin ordez segituko dugu aurreko formula balio gabeekin itzuli-mitzuli?

Bigarrenik, eurogunearen lege-biltzar handi bat osatu. Bertara joan daitezela herrialde bakoitzeko legebiltzar bakoitzean hautatutako parlamentariak, biztanleen proportzioen arabera. Parlamentarien biltzar horrek finkatu behar ditu, zorraren berregituratzearen eta gertatu denaren argitzearen ondoren, aurrerako irizpideak: defizit publikoen helburu eta mugak, inbertsio publikoei dagozkienak, berregituratu zorraren ordainketaren erritmoak...

Moneta komuna daukagunez, horren gobernu demokratikoa behar dugu. Erabakiak demokraziaz eta egun argitan hartu. Ez, Greziarekiko negoziaketetan ikusi dugun bezala, horrelako iluntasun itzelarekin.

[Thomas Piketty ekonomialariak
‘Le Monde’ren telebistarako
Arnaud Leparmentier kazetariari
uztailaren 2an emandako
erantzunen zati hautatua]

Termopilak 2015

Katarsis giroan bizitu ditu Greziak asteok. Panagiotis Grigoriou antropologoak Greziatik idatzi du bere blogean: “Gerra bat da hau, ziurre-

Alexis Tsiprasek erreferenduma irabazi osteko hitzaldian: “Denok dakigu soluzio errazik ez dagoela, baina soluzio justuak badaude”

nik azkenekoa demokrazien hilketa behin betikoa eta atzera bueltarik gabea gertatu aurretik. Greziarron borrokaren mamia da Europako demokrazien eta gizartearen hiltzaileak neutralizatzea. (...) Etorrizuneko historiagileek aipatuko dute Alexis Tsipras politikari gazteak ongi asmatu zuela bere herriari benetako galdera aurkeztean, nahiz eta beranduegi eta ez osorik”.

Syrizak lortutako balentriak liluratu ditu ikuskatzaile epelena ere. *The Guardian*eko John Hooperrek txiokatu zuen Atenastik, artean botoak kontatzen ari zirela, Ter-

Europar Batasunaren habeak zartatu dira Atenasen

EZ EGIN NEGAR Greziatik, egin negar Europar Batasunagatik. Europak aspaldiko mendeetan eduki duen egitura ekonomiko handiena barrutik sitsak janda dagoela ikusi da Grezian. Ez da, ordea, ekonomia kontu soila. Diseinu instituzional eta politiko osoa dago une honetan auzitan.

Zientia bat adituk esan du asteotan euroaren sorrera huts egitea izan zela... ondoren gehitzeko kontua ez dela txanpon bakarrean atzera egitea. Beranduegi da horretarako. Grezia eurotik kanporatzeko mehatxu egiten duen Wolfgang Schäuble gorrotatuari Frantziatik Emmanuel Macron ministroak erantzun dio Twitterrez bozketaren bezperan: “Ezezkoak irabaziko balu igandean Grezian, ez genuke tratatu beharko Versaillesko itunean bezala”. Alegia, kontuz 2015ean Grezia tratatzearekin I. Mundu Gerraren ostean Alemania bezala: hala nagusitu zen nazismoa...

Manuel Castells soziologoak idatzia du Greziaren eta EBren arteko gatazkaren oinarrian dagoela herriarren burujabetza galtzea. Syrizarri ez onartzean gaia Greziako legebiltzarrerara eramatea, Europako indar faktikoek oinperatu nahi zuten ez bakarrik nazioen burujabetza, herriarren burujabetza ere zanpatu nahi zuten. “Hau da, teknikoek erabakitzen dute zer mespretxatu. (..) Legitimitatea galdu duten politikarien lekua *teknodiktadura* batek hartzeko joera ikusten da”.

Baina urrunegi iritsi dira Europar Batasuna kudeatzen duten burokratak. Diseinu eta jokabide aldaketa ez da minik gabe gertatuko. Jacques Sapir ekonomialari frantses ezagunak esan du inor ez dela Bruselaren ausartzen esatera Europak ez duela funtzionatzen. “Greziko krisia ez da garrantzitsua herrialde horren

Jean Claude Juncker, Europako Batzordearen lehendakaria.

pisuagatik (eurogunearen BPGren %2) baizik eta Europa barrutik leherrarazten ari den krisi larria azaleratzen duelako”.

Grezia, Snowdenek argitara atera dituen informazioak, Ukraina... krisi larriak, EBren gobernatzeko eraren arazo sakonak salatzen dituztenak. “Politika txarrak burutu ostean, horien eragin txarrek ez diete ondorioz ekartzen errudunei. Europar Batasunaren dimentsio bat hilda dago. Ez dakit EB osotasunetik zenbat salbatu ahalko den, baina hondoratzeko moduko prozesu kezkarri eta arriskutsua ari gara ikusten sistemaren muinean bertan”.

mopiletako guduaren *remake* baten usaina zegoela: “300 espartarrak armada pertsiarrari aurre egiten, baina Xerxesen papera Angela Merkelek eginez”. David gailendu Goliathi, esango zuen besteak. Baina hori igande gaua baino lehen zen.

Orain mahai gainean dago Greziaren zorra, zati handi bat bederen, barkatu beharra. Atenasko agintariek benetan nahi eta espero baldin bazuten 300.000 milioi euroz goitiko zorraren zati bat kitatua izatea, eta horretarako deliberatu badute NDFrena ez ordaintzea –lehenago Ekuadorrek edo Argentinak egin moduan–, orduan ondorio guztiekin ekin beharko diote gurutze-bide gogorrari. Inork ez zion esan Alexis Tsiprasi Grezia zorperera eramán

zuten oligarka eta politikariak –europarrak bezala greziarrak– bidera loreak eskainiz aterako zitzaizkionik.

Historiarako zizelkaturik utzi du Tsiprasek: “Denok dakigu soluzio errazik ez dagoela, baina soluzio justuak badaude”. Baina gudu epi-

Grezia gerrako ekonomian bizi dira hilabeteotan. Bestelako gerra odoltsuagoak sortzeko beldurragatik irtenbide burutsuak saiatu beharko lituzkete gure eliteek

koaren bizarrak eta eskuak kiskali behar izan ditu. Garaipenaren bihar amunean Yanis Varufakis ministro-totemak bere lepoa eskaini die Europako aginte faktikoei.

Laster entzungo dira eroritako buru gehiagoren zaratak. Merkel beraren irudia oso ahulduta geratu da. *Der Spiegel*ek uztailaren 3an analisi hau plazaratu du: “Angelaren erraustak: honela huts egin die Merkelek Greziari eta Europari”.

Geopolitika karta baliagarria izango zaio Atenasi Europako Troiakaren zepotik ihes egin nahi horretan. Funtsean, Moskuko gobernuarengana hurbiltzea. Ez da Errusia kristau ortodoxoa berdin ikusten berlingar luteranoen begietatik... edo gehiengo oraindik ortodoxoak diren greziarren begietatik.

Greziak garrantzia dauka OTANen eskema barruan. Noiz eta Errusiarekiko tentsioa handia denean oso nabarmen Ukrainako gatazkagatik, baina era lausoago batean OTANek biltzen duen eremuaren ekialde osoan. Turkia Siria eta Irakeko sute islamistan harrapatuak. Paradoxikoki, Barack Obama-rengan solaskide adeitsuagoa aurkituko dute Syriza-ko agintariek Europako buruetan baino, François Hollande bezalako sozialdemokratik barne.

Berriz hasteko aukera?

Syrizaren gobernuak sei hilabeteotan lortu du europarrei ahaztu araztea Greziak daukan barne mamu bortitza bat: ultraeskuin faxista. Sartu ote du Europak bere kalkulatan? Orain Syriza-ko huts egiten badu Grezia putzu zulotik pixkanaka ateratzeko kudeaketan, mamurik beldurgarrienak daude ate giblean agintea hartzeko prest. Italiak kanpo, Europako beste inork baino latzago pairatzen duten etorkinen krisiak ere jokatu du bere papera piztia beltza iratzartzen baldin bada.

Europar Batasunaren egituraketa eskasa agerian utzi du Greziako zorraren krisiak. Herritarren burujabetasunaren gainetik teknokraten agintea nagusitu dela. Berrikitan Manuel Castellsek “teknodiktadura” deitu zion. Yanis Varufakisek negoziaketaren zertzeladak kontatzean agerian utzi du kontinentearen buruzagitza ekonomikoa darman Eurotaldea formalki existitzen ez den eta paperean finkatutako araurik gabeko erakunde bat dela. *Oxi* eta gero, agendan dago Euro-

Atenasko karrikan txotxongiloekin ospatzen Troikarentzako ezezkoak irabazi izana. Ezkerrean ezezkoa irudikatzen du Varufakisek. Eskuinean baiezkoa Wolfgang Schäuble Ekonomia ministro aleman greziarrek gorrotatuak.

par Batasuna goitik behera berrantolatu beharra.

Euroa, herrialde europarren zoritzel handiak, ekonomiaren gaineko kontrola, Eurotaldearen funtzionamendu iluna, krisia gainditzeko austeritatea, OTANen egitura militarra eta bizilaguna dugun Errusiarekiko harremana.... Agian lan handiegia elite alferregi batentzako?

Europako eliteek eduki baitezakete, biderik laburrena hartuz, Gre-

zia eurogunetik kanporatzeko tentazioa. Batik bat Alemanian sortu duten giroarekin, establishmentak negoziaketa berriei ekin eta Europako zorren kitatze handiak mahairatzeko adorea beharko luke.

Greziarrak gerrako ekonomian bizi dira hilabeteotan. Bestelako gerra odoltsuagoak sortzeko beldurragatik irtenbide burutsuak saiatu beharko lituzkete gure eliteek. ■

ZINKUNEGI
OPTIKA

Hernani, 23 · 20004 Donostia
T. 943 420 624
info@zinkunegioptika.com
www.zinkunegioptika.com

zuri begira

Pertsona anitzak, eduki aberats baterako

NAFARROAKO aldaketaren indarrek aurrera jarraitzen dute, poliki baina seguru. Joan den astean Geroa Bai, EH Bildu, Ahal Dugu eta Ezkerrak gobernu programa adostu zuten eta hilaren 20an Nafarroako Legebiltzarrak Uxue Barkos Nafarroako Gobernuko lehendakari izendatuko du.

Adostutako gobernu programa asmo handikoa da, oso aurrera-koia eta landua. Bere alde ahula da berau gauzatzeko diru ahalmen handia behar dela eta sasoi hauek direnak direla. Batetik, gobernuak badituzte arau oso estuak zorpetze eta finantzazioari begira; bestetik, gizartean botere faktiko gisa aritzen diren eragile ugari eta goi eta klase ertainek ez dituzte batere begi onekin ikusten zerga igoerak; eta azkenik, eta zehazki Nafarroako Gobernuari begira, aurreko gobernuak dirutzak bideratu ditu jada hainbat azpiegitura proiektuetara.

Esate baterako, 18 edo 25 urtetik gorako herritarrentzat –adina erabakitzeke dago– oinarritzko errenta unibertsala aurreikusten da programan eta lehen sei hilabeteetan indarrean jarri behar da gainera. Gauza asko zehazteke dago, baina edozein eratan, milioi euro asko beharko da neurri hau bideratzeko.

Osasunean, etxebizitzan, kulturean, hezkuntzan, hizkuntzan, herri administrazioan, ingurumenean, berdintasunean, industrian... denean irakur liteke behar adinako finantzazio egoki eta duina bideratuko dela alor guztietara. Nola egingo den ez, ordea. Bai, diru bilketan ahalegin berezia egingo dela azpimarratzen da eta horretara bideratutako zerga erreforma ere iragartzen da, baina hemen nekez

espero liteke miraririk epe motzera. Horrez gain, batek daki zein egiazko egoera ekonomiko topatuko duen Barkosek aginte makila eskuratzean.

Baina hori da bidea, zalantzarik gabe, sinesten dena paperera eramatea eta aurrera ateratzen saiatzea. Horregatik da anbiziosoa programa eta horregatik txalotu behar da lau indar desberdinen artean egindako lana eta ahalegina. Eta horregatik, lau indarrak gobernura aupatu dituzten gizarte sektoreek legealdian zehar oso adi eta zorrotz jarraitu beharko dute gobernuaren jardura. Alderdiek asko zehaztu dute, eta horrek asko errazten du jarraipena.

Gobernu eraketa dator orain eta Barkosek eta Geroa Baik badute argi euren ikuspegia, baina kanpotik ez da hain argi ikusten

Instituzioek egingo dutelakoan, halako aldaketetan izaten da gizartea desmobilizatzeko arriskua eta bai aldaketaren alderdiek eta bereziki gizarte eragileek ere, ardura bereziz zaindu beharko dute hori ez gertatzea. Nafarroan azken urteetan izan den gizarte eraldaketan oinarritu da aldaketa, eta berau elikatzen jarraitzea izango da gobernu berriaren arrakasta eta iraupenaren klabeetako nagusia.

GOBERNU eraketa dator orain eta Uxue Barkosek eta Geroa Baik badute argi euren ikuspegia, baina kanpotik ez da hain argi ikusten. Gobernuaren ardatza eta bizkarrezurra Geroa Bairengan oinarrituko

bide da; taifa erresumak gobernuan finkatu ez daitezen ez da ohiko koalizio gobernu bat izango; eta alderdietako egiturekin lotura handia duten pertsonak saihestuko bide dira. Gobernu teknikoaz hitz egin da, baina profil politiko sendoa nahi dela ere bai. Dakienak ulertuko du zertaz ari den Barkos, herritarrak izan ditzake susmoak, baina ikusi arte ez da samurra ulertzea horrek guztiak zer esan nahi duen eta, batez ere, nola gauzatu den.

Lehenik edukian jarri dute ahalegina aldaketaren indarrek eta fruituek ematen dute esperantzarako tarte handia, beraz, hobe berdin pentsatzea gobernu eraketari dagokionez ere.

Edukiak, alabaina, pertsonen bideratzen dituzte eta ez da samurra pentsaera berdintsuko pertsonen –demagun gehienak Geroa Bairen ingurukoak–, oso proposamen zabala biltzen duen programa desberdinen artean bezala eramatea. Zer usaintzen da? Batez ere Geroa Baik EH Bildurekin duen duen mesfidantza. Ezkerrak nahiko argi adierazi du gobernuan egon nahi duela. Ahal Duguk, aldiz, ez duela egon nahi, nahiz eta batzarretan ahots ugariaren aldetik aipatu den gizarte saila hartzeko gogoia. Eta EH Bilduk ere argi adierazi du egon nahiko lukeela.

Egia da desberdintasuna kudeatzea ez dela samurra, baina horretan asmatzen duen enpresa, eskola, elkarte... edo gobernuak bestelako sendotasuna eta emaitzak ditu. Pena litzateke edukian lortutako emaitza aberats hori ez islatzea gobernuaren osaketan. Pluraltasuna gizartean balore gisa saltzeko erarik egokiena da norbera pluraltasunaren kudeaketan buru-belarri murgiltzea. ■

ASTE HONETAKO Zozketa

Argiako harpidedunentzat

Lar Zaldia

Bi lagunentzako saio bat

LARTZANDIETA Baserría,
Urdaia auzoa, 44
Usurbil GIPUZKOA
www.larzaldiak.com

1

Donostiako Aquariuma

4 lagunentzako
bina sarrera

Carlos Blasco de Imaz plaza, 1
Donostia GIPUZKOA

www.aquariumss.com

2

Ekain berri

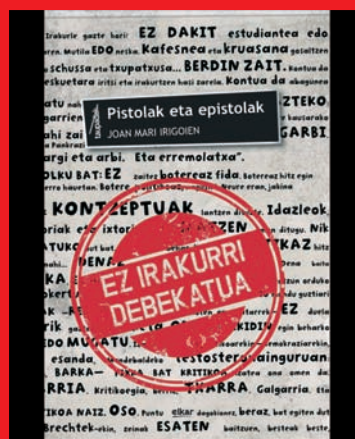
Ekainberri

3 lagunentzako
bina sarrera

Portale, 9
Zestoa GIPUZKOA

www.ekainberri.com

3

Pistolak eta epistolak

Joan Mari Irigoien

2 liburu opari

www.elkar.com

4

Argia kamiseta

Kamiseta opari

www.argia.eus/denda

5

AZKEN IRABAZLEAK (2466. Argia)

FARINA JATETXEA

Enaut Beloki Lizarralde (Donostia)

IRUÑEKO PLANETARIOA

Ama Lur Bedialauneta Ibaibarriaga (Ondarroa)
Xabier Zubizarreta Lasagabaster (Arrasate)
Jose Garaizabal Aizpurua (Elorrio)

LEINTZ GATZAGA

Idoia Atxaga Mendizabal (Hernani)
Roberto Kerexeta Zulaika (Elgoibar)

RUPER ORDORIKA

Joseba Irazustabarrena Iturrioz (Segura)
Olaia Elortza Iñarra (Zegama)
Juan Jabier Iturralde Maisterra (Iruñea)
Javier Rodriguez Hidalgo (Tours)
Orexako Udal Liburutegia (Orexa)

ILLIMANI

Sabina Arruabarrena Sukia (Donostia)

PARTE HARTZEKO

Astelehenetik ostiralerara 08:00-15:30

Tel: 943 37 15 45 • guinea@argia.eus

www.argia.eus/guinea

* Bisitaldietarako epea: Bi hilabete

guinea

argia

ATXEGA JAUREGIA

jatetxea

ATXEGA
JAUREGIA

Aitzezarra, 1

Zumartegi industrialdea

© 943 37 11 50

21070 **Usurbil** (Gipuzkoa)

www.atxegajauregia.com